

โครงการจัดที่ดินของรัฐ ขจัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ
กองฝึกอบรม
กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

สิงหาคม ๒๕๕๗
www.dol.go.th

โครงการจัดที่ดินของรัฐ ขจัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ
กองฝึกอบรม
กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
สิงหาคม ๒๕๕๗
www.dol.go.th

คำนำ

หนังสือ เรื่อง “โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)” เล่มนี้เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)” (Knowledge Forum) ซึ่งเป็นการดำเนินการจัดการความรู้ตามแผนจัดการความรู้ของกรมที่ดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

เดิมได้เคยมีการจัดทำหนังสือ เรื่อง “โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน” โดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ การปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาจากเดิม เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาทำความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกรมที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคลที่สนใจสามารถใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติตามโครงการดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรมที่ดินหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้ที่ทรงคุณค่าในหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการกรมที่ดินและผู้สนใจ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและขยายผลต่อยอดความรู้ต่อไปได้อีก

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

กองฝึกอบรม

กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

สิงหาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
◇ การบรรยายหัวข้อวิชา “กรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์” โดยนายชัชวาล สมจิตต์ ผู้อำนวยการส่วนคุ้มครองที่ดินของรัฐ สำนักจัดการที่ดินของรัฐ	๑
◇ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)	๑๕
ประเด็นปัญหาข้อสงสัย	
๑. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี	๑๙
(๑) ควรจัดให้คนจนจริง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และควรจัดได้ทั้งแปลงเล็กและแปลงใหญ่	๑๙
๒. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี	๑๙
(๑) ไม่มีแบบฟอร์มคำขอต่อใบอนุญาต	๑๙
๓. สำนักงานที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์	๒๐
(๑) บุคลากรมีไม่เพียงพอ	๒๐
(๒) วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ	๒๐
(๓) ระเบียบปฏิบัติที่ขาดความชัดเจน	๒๐
(๔) หลักเกณฑ์คุณสมบัติผู้ได้รับอนุญาต	๒๐
(๕) ส่วนราชการอื่นในท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ	๒๑
(๖) ช่างรังวัดที่ส่วนกลางจัดสรรมาให้ปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ	๒๑

เรื่อง	หน้า
(๗) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน	๒๑
(๘) กรมที่ดินควรส่งทีมงานส่วนกลางลงพื้นที่	๒๒
(๙) หนังสืออนุญาตควรขยายเวลา ๑๐ ปี	๒๒
(๑๐) ผู้เข้าร่วมครอบครองก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ตายก่อนทำประชาคม	๒๒
(๑๑) เดิม บิดา มารดา ครอบครองก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ในวันรังวัด แบ่งแปลงต้องการจะแบ่งให้ลูกได้หรือไม่	๒๒
(๑๒) การเข้าทำประโยชน์เป็นตึกแถวค้าขายได้หรือไม่	๒๒
(๑๓) นายเอ ร้องคัดค้านการออกหนังสืออนุญาต	๒๓
(๑๔) ระเบียบขาดความชัดเจน	๒๓
๔. สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี	๒๓
(๑) กรณีมีผู้โต้แย้งสิทธิหรือคัดค้านแนวเขต	๒๓
(๒) ไปดำเนินการแล้ว ผู้บุกรุกไม่ยอมรับ ไม่คัดค้านหรือโต้แย้ง	๒๔
(๓) เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับอนุญาต ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๖.๓/ว ๓๔๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘	๒๔
(๔) กรณีหนังสืออนุญาตออกให้เป็นชื่อบุคคล ในระหว่างทำประโยชน์ ที่ดินแปลงนั้นได้ถูกเวนคืน	๒๕
(๕) ควรมีบทลงโทษโดยออกเป็น พ.ร.บ. หรือกฎหมายเฉพาะเรื่องนี้	๒๕
๕. สำนักงานที่ดินจังหวัดนครสวรรค์	๒๕
(๑) กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ ไม่แจ้งความประสงค์ขอต่ออายุใบอนุญาตฯ	๒๕
(๒) กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ ย้ายที่อยู่ไม่อยู่ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตฯ	๒๖

เรื่อง	หน้า
(๓) กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ เสียชีวิตและไม่มีทายาท	๒๖
(๔) กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ เสียชีวิตก่อนรับใบอนุญาตฯ	๒๖
(๕) กรณีออกใบอนุญาตฯ ไม่ตรงกับการครอบครอง	๒๖
(๖) กรณีออกใบอนุญาตฯ คลุมทับผู้ครอบครองรายอื่นบางส่วน จะทำการรังวัด แบ่งแยกเพื่อออกหนังสืออนุญาตฉบับใหม่อีกแปลงได้หรือไม่	๒๖
(๗) การดำเนินการตามระเบียบฯ โดยเคร่งครัด อาจก่อให้เกิดปัญหาใน ทางปฏิบัติได้	๒๗
๖. สำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา	๒๗
(๑) ประเด็นปัญหาข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน	๒๗
(๒) ตามที่ข้าพเจ้าได้เจอมานี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในพื้นที่เพื่อตรวจสอบ ที่สาธารณประโยชน์ ราษฎรที่บุกรุกที่ดินที่สาธารณประโยชน์ ไม่ให้ความร่วมมือ	๒๘
(๓) เมื่อได้ออกหนังสืออนุญาตฯ ให้ราษฎรแล้ว อายุหนังสืออนุญาต มีอายุ ๕ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วต้องต่ออายุหนังสืออนุญาตอีก ๕ ปี	๒๘
(๔) เมื่อได้มีการออกหนังสืออนุญาตฯ แล้ว จะต้องเสียค่าตอบแทนเป็น รายปีที่องค์การบริหารส่วนตำบล	๒๘
๗. สำนักงานที่ดินจังหวัดตาก	๒๙
(๑) จังหวัดได้จัดทำโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ในแต่ละ ปีงบประมาณที่ผ่านมาเป็นจำนวนมาก	๒๙
(๒) ไม่ได้รับความร่วมมือจากอำเภอท้องที่ในการจัดทำโครงการฯ	๒๙

เรื่อง	หน้า
หรือการตรวจหาพื้นที่ดำเนินการเท่าที่ควร	
(๓) ราษฎรที่ได้รับมอบหนังสืออนุญาตฯ จากการจัดที่ดินแล้วนำที่ดินที่ได้รับ มาขายให้แก่บุคคลอื่น เมื่อครบกำหนดการอนุญาตผู้ซื้อมาขอรับสิทธิแทน	๓๐
(๔) ควรให้กรมการปกครองหรือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในตัวชี้วัดการจัดทำโครงการฯ	๓๐
๘. สำนักงานที่ดินจังหวัดตราด	๓๐
(๑) ในกรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่ความตาย และทายาทของผู้รับอนุญาต ประสงค์ขอรับการอนุญาตต่อ ไม่มีขั้นตอน วิธีการดำเนินการที่ชัดเจน	๓๐
(๒) ในกรณีของทายาทของผู้รับอนุญาตโต้แย้งกัน	๓๑
(๓) ในส่วนของการคัดเลือกบุคคลและคุณสมบัติของผู้รับอนุญาตฯ	๓๑
(๔) การจัดที่ดินซึ่งมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน	๓๑
(๕) ถ้าแต่ละแปลงมีผู้บุกรุกจำนวนน้อยราย (ไม่ถึง ๕ ราย)	๓๒
◇ ประเด็นปัญหาข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดทำโครงการจัดที่ดินของรัฐ ขจัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง) คำถามในที่ประชุม	๓๓

ภาคผนวก

- ◇ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชน
ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗
- ◇ หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๑๙๘๙๙ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔
เรื่อง การหมายเหตุการณียกเลิกหรือเพิกถอนและการต่อใบอนุญาตให้ใช้

(-๕-)

เรื่อง

ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาต
ให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗

◇ แบบฟอร์ม

การบรรยายหัวข้อวิชา

“กรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์”

โดย นายชัชวาล สมจิตต์
ผู้อำนวยการส่วนคุ้มครองที่ดินของรัฐ
สำนักจัดการที่ดินของรัฐ กรมที่ดิน

ในวันนี้เรามาร่วมกันสัมมนา แต่ไม่ได้จะมาฟังผมบรรยายอย่างเดียว การดำเนินการในวันนี้จะเป็นการดำเนินการในเรื่องของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กัน โดยจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และระดมสมองกัน อยากให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสัมมนาในวันนี้ หลายท่านอาจสงสัยว่าทำไมต้องใช้คำว่า “ฉบับปรับปรุง” โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน นั้นเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและเป็นตัวชี้วัดของกรมที่ดิน เป็นยุทธศาสตร์กรมที่ดิน ซึ่งทุกครั้งที่ทำ KM ก็จะมีองค์ความรู้ เรื่องโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ทุกครั้ง โดยครั้งแรกตั้งใจที่จะทำคู่มือ ซึ่งเตรียมจะพิมพ์อยู่ถ้าเสร็จแล้วก็จะเวียนไปให้จังหวัด เพื่อแจกจ่ายผู้เกี่ยวข้อง ในคู่มือเล่มนี้จะมีเนื้อหาสาระทุกอย่างอยู่ในคู่มือทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นวิธีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ตัวอย่าง แบบพิมพ์คำขอต่างๆ แต่ต่อมาเปลี่ยนมาเป็นการทำ Knowledge Forum ซึ่งเป็นการระดมสมองมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสร็จแล้วก็จะจดเป็นลายลักษณ์อักษร คือทำเป็นรูปเล่มขึ้นมาเหมือนในคราวที่แล้ว ที่ได้แจกให้จังหวัดแล้ว อีกส่วนหนึ่งที่อยากจะคุยก็คือ ขณะนี้ทางสำนักจัดการที่ดินของรัฐ กำลังพิจารณาปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ครบ ๑๐ ปีพอดี ซึ่งในช่วงที่จัดทำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นั้น เป็นนโยบายเร่งด่วน เรามองแต่ปัจจุบัน ไม่ได้มองอนาคตอย่างเรื่องของการต่ออนุญาตก็ดี กรณีผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่กรรมก็ดี จะทำอย่างไร ซึ่งปัญหาต่างๆ หรือแบบพิมพ์ต่างๆ ที่ไม่สามารถที่จะใส่เรื่องพิมพ์ได้ หรือเงื่อนไขต่างๆ เราก็อยากจะปรับปรุงในครั้งนี่ ก็อยากจะขอความเห็นของผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง ส่วนจะพิจารณาว่าจะแก้ไขได้หรือไม่ อย่างนั้น ต้องขึ้นอยู่กับคณะกรรมการฯ ที่จะพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับเรื่องกรอบแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐนั้น ก่อนจะพูดถึงกรอบแนวทาง เชื่อว่าส่วนใหญ่คงรู้จักแล้วว่า ที่สาธารณประโยชน์คืออะไร แต่ในทางปฏิบัติ ก็จะมีปัญหาในระหว่างที่สาธารณประโยชน์และที่รกร้างว่างเปล่า บางครั้งแยกไม่ออก ดูอย่างไรว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ หรือที่รกร้างว่างเปล่า หรือที่ราชพัสดุ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาถ้าไม่มีการรู้ถึงสถานะของที่ดิน เราจะไม่สามารถประยุกต์ใช้กฎหมาย และแนวทางในการปฏิบัติได้เลย เพราะฉะนั้นเราจะต้องรู้จักที่สาธารณประโยชน์ก่อน ต่อมาก็ต้องดูในเรื่องของอำนาจหน้าที่ในที่สาธารณประโยชน์เป็นของใคร เพราะในบางพื้นที่อาจจะมียาอำเภอยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องที่สาธารณประโยชน์ ก็จะมอบให้เจ้าพนักงานที่ดินอำเภอดำเนินการอย่างเดียว เมื่อรู้ถึงอำนาจหน้าที่แล้วต่อไปดูในเรื่องของที่สาธารณประโยชน์ เมื่อเป็นที่สาธารณประโยชน์ ผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร เมื่อเป็นที่สาธารณประโยชน์แล้วทำอะไรจะทำให้ขอบเขตมีความชัดเจน ก็ต้องมีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) หากมีคนคัดค้านเราจะทำอย่างไรในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะอ้างว่าได้ครอบครองมาก่อน อยู่กันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ก็จะต้องเข้าไปสู่กระบวนการของการพิสูจน์สิทธิ การพิสูจน์สิทธิจะมีแนวทางอย่างไร สุดท้ายการดำเนินคดีก็มีหลายเรื่องเมื่อเราเสนอไปที่ศาลหรืออัยการแล้วปรากฏว่า เรายังไม่มีการรวบรวมข้อเท็จจริง ซึ่งตรงนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของ อบต. เทศบาล ไม่มีการรวบรวมข้อเท็จจริงว่าพื้นที่ตรงนั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่อย่างไร เมื่อส่งให้อัยการ อัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะข้อเท็จจริงไม่พอฟังว่าที่ตรงนั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์ สุดท้ายเป็นเรื่องสาเหตุของการบุกรุก ที่มาของสาเหตุการบุกรุกเป็นอย่างไร ประเด็นเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น มีประเด็นใหญ่ๆ ๒ ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก กรณีที่หลวงไปทับที่ของราษฎร ประเด็นร้องเรียนส่วนใหญ่ก็ต้องการให้มีการยกเลิก เพิกถอน น.ส.ล. หรือต้องการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ ประเด็นที่สอง กรณีมีการร้องเรียนว่า ที่ดินของราษฎรไปทับที่ดินของหลวง คือ มีการออกโฉนด หรือออก น.ส.๓ ไปทับที่สาธารณประโยชน์ หรือมีผู้มีอิทธิพลหรืออ้างว่าเป็นผู้มีอิทธิพล ประเด็นต่างๆ ก็มีการร้องเรียนมาทุกช่องทางของหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นผ่านรัฐมนตรี ผ่านนายกรัฐมนตรี ผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สุดท้ายก็ส่งมาให้กระทรวงมหาดไทย และส่งต่อให้กรมที่ดิน ซึ่งกรมที่ดิน

ก็จะส่งให้สำนักงานที่ดินจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริง สำนักงานที่ดินจะต้องตรวจสอบและสรุปการแก้ไขปัญหาส่งมาให้กรมที่ดิน เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ก็จะแก้ไขง่าย แต่ถ้าเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานก็จะแก้ไขยาก ทุกท่านคงจะเข้าใจดี

ต่อไปเรามาดูเรื่องของอำนาจหน้าที่ก่อน ในมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน บัญญัติว่า “ที่ดินทั้งหลายที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา” อธิบดี คือ อธิบดีกรมที่ดิน แต่อำนาจที่ว่านี้ หากมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เช่น กฎหมายป่าไม้ก็จะมีพระราชบัญญัติป่าไม้ ซึ่งมีกรมป่าไม้เป็นผู้ดูแล กฎหมายอุทยานจะมีกรมอุทยานเป็นผู้ดูแล เกี่ยวกับแม่น้ำก็จะมีกรมเจ้าท่า ที่ราชพัสดุก็จะมีกรมธนารักษ์ ถ้าเป็นที่สาธารณะประโยชน์อื่นๆ นายอำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา เป็นไปตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ แก้ไขโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ร่วมกันกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายใช้คำว่า “ร่วมกัน” ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการดูแลของนายอำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวรรค ๒ ได้บัญญัติว่า “ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามวรรคหนึ่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นายอำเภอไม่มีอำนาจยินยอมให้คนอื่นใช้ เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดและต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ดิน” เป็นเรื่องของการขอใช้ เรื่องของการถอนสภาพ ในกรณีที่มีข้อพิพาทก็ต้องร่วมกันดำเนินการ โดยกระทรวงมหาดไทยวางระเบียบไว้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองที่สาธารณสมบัติในแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดว่า ในการดำเนินการจะให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการก่อน เมื่อเกิดกรณีข้อพิพาทถ้าองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้ ก็ให้รายงานนายอำเภอและนายอำเภอจะดำเนินการเอง หรือร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการก็ได้ ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการออก น.ส.ด. การรังวัดตรวจสอบ การดำเนินคดีต่างๆ ก็ดี เมื่อก่อนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะถูกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินท้วงติงว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการดำเนินการ ซึ่งเคยมีคำวินิจฉัยฎีกา วินิจฉัยว่าองค์การปกครอง

ส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการดำเนินการเนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ เมื่อได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ในมาตรา ๑๒๒ แล้ว ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถดำเนินการได้ ยกตัวอย่างถ้ามีการพิพาทเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์สักรูปแปลง และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการที่จะรังวัดตรวจสอบ ถ้าใช้ข้างจังหวัดก็สามารถที่จะวางเงินมัดจำให้ข้างจังหวัดออกไปรังวัดตรวจสอบได้เลย แต่ถ้าจังหวัดไม่มีข้างหรือต้องการข้างจากกรมที่ดิน วิธีการ คือ ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นวางเงินและตีเช็คให้กรมที่ดิน กรมที่ดินก็จะส่งข้างไปดำเนินการ โดยจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พักด้วย คือ ค่าใช้จ่ายจะสูงกว่าของจังหวัด ส่วนกรณีที่ดินรกร้างว่างเปล่า ถ้าดูตามมาตรา ๘ ก็จะเป็นอำนาจของอธิบดี แต่ในบทบัญญัติ กล่าวว่า เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะมอบหมาย ซึ่งกระทรวงมหาดไทย ก็มีคำสั่ง ที่ ๕๐๕/๒๕๕๒ มอบให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพราะฉะนั้นปัจจุบันนี้ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลรักษาที่ดินรกร้างว่างเปล่าก็เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่

หลักใหญ่ๆ ของที่ดินของรัฐตามมาตรา ๑๓๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะมี ๓ ประเภทด้วยกัน คือ ที่รกร้างว่างเปล่า ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ ในส่วนของที่ดินรกร้างว่างเปล่า มีองค์ประกอบ คือ ต้องเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน และไม่มีใครมีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย ทั้งหมดนี้คือองค์ประกอบของที่ดินรกร้างว่างเปล่า โดยมีคำวินิจฉัยยกฤษฎีกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เรื่องของเกาะ ที่ดินบนเกาะเป็นที่ดินประเภทใด นั้น การจะเป็นสาธารณสมบัติประเภทไหนขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง คือ ถ้าส่วนที่อยู่บนเกาะเป็นส่วนใหญ่ที่ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น เป็นถนน ส่วนนี้ก็จะเป็นที่สาธารณประโยชน์ แต่ถ้าพื้นที่นั้นใช้เป็นสถานที่ราชการโดยเฉพาะก็จะเป็นที่ราชพัสดุ แต่ถ้าพื้นที่นั้นไม่มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองและเป็นเกาะ พื้นที่นั้นก็จะเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๑) แต่ถ้าบนเกาะนั้นราษฎรมีสิทธิครอบครอง เช่น มี ส.ค. ๑, น.ส.๓, น.ส.๓ ก, โฉนดที่ดิน พื้นที่นั้นก็เป็นที่ดินของราษฎรมีสิทธิครอบครอง ต่อมาเรามาดูที่สาธารณประโยชน์นั้นเป็นอย่างไร โดยมีคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด ที่ ๒๒๙/๒๕๕๑

วินิจฉัยว่า วิธีการพิจารณาว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ ต้องดูว่ามีการสงวนหวงห้ามตามกฎหมายหรือไม่ การสงวนหวงห้ามตามกฎหมายจะแบ่งออกเป็น ๓ ช่วงด้วยกัน คือ ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ จะไม่มีรูปแบบ อาจจะเป็นคำสั่งของผู้ว่าการมณฑล สมุหเทศาภิบาล กรมการอำเภอ (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๗๗๐/๒๕๑๖) และเราจะรู้ได้อย่างไรว่าการสงวนหวงห้ามก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๘ จะดูได้จากตรงไหน เราคงไปหาหลักฐานอย่างอื่นหรือประกาศหวงห้ามไม่ได้ จะต้องดูจากทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ซึ่งในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ จะระบุในช่องผู้ประกาศสงวนหวงห้ามว่า ใครเป็นผู้ประกาศสงวนหวงห้าม สงวนหวงห้ามตั้งแต่ปีไหน สงวนไว้เพื่อประโยชน์อะไร ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เราใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ มาตั้งแต่เมื่อไหร่ คือ วันที่มีการประกาศหวงห้ามนั่นเอง ต่อมาเป็นช่วงที่ ๒ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๘ - พ.ศ. ๒๔๙๗ ระหว่างนี้การสงวนหวงห้ามจะมีกฎหมายฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ บัญญัติว่า การสงวนหวงห้ามจะต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา เมื่อการหวงห้ามกำหนดแล้ว เพราะฉะนั้นสาเหตุที่ออกกฎหมายนี้ก็เนื่องจากว่า การประกาศหวงห้ามก่อนปีพ.ศ. ๒๔๗๘ นั้นเป็นเพียงการกะประมาณ จะเห็นว่าในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์บางแปลงนี้ จะมีการสงวนหวงห้ามไว้เป็น ๑๐๐ ไร่ ๑,๐๐๐ ไร่ บางแปลงเป็น ๑๐,๐๐๐ ไร่ ยกตัวอย่าง แปลงทุ่งเสีี่ยม จังหวัดสุโขทัย ถ้าตามทะเบียนเนื้อที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้เนื้อที่จะมีจำนวนมากกว่าพื้นที่ของอำเภอ เพราะฉะนั้นการกะประมาณในสมัยก่อนจะเป็นเพียงการคาดคะเนเท่านั้น จึงกำหนดว่าการสงวนหวงห้ามตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีการจัดทำแผนที่ มีการกำหนดเนื้อที่ มีการกำหนดรายละเอียดว่าจะสงวนหวงห้ามไปทำอะไร ให้มีความชัดเจนขึ้น แต่มีอยู่กรณีหนึ่ง เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะมีหนังสือเวียนจากกระทรวงมหาดไทย ให้ทุกตำบลทุกหมู่บ้านกันพื้นที่ไว้เป็นที่สาธารณประโยชน์ประจำหมู่บ้าน ที่สาธารณประโยชน์ประจำตำบล ถ้าเป็นหมู่บ้านก็ ๒๕ ไร่ ถ้าเป็นตำบลก็ ๕๐ ไร่ ให้กันไว้เป็นพื้นที่ส่วนกลาง การกันพื้นที่ในส่วนนั้นถือว่าเป็นการสงวนหวงห้ามโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ในเมื่อกฎหมายกำหนดว่าการสงวนหวงห้ามต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา เรื่องนี้เคยมีคำวินิจฉัยศาลฎีกา ที่ ๑๒๕๓/๒๕๓๐

ว่าการสงวนหวงห้ามแบบนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่มีการออกพระราชกฤษฎีกา แต่อย่างไรก็ดีถ้าพื้นที่ตรงนั้นมีประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ทำเป็นสนามเด็กเล่น เป็นสนามกีฬา หรือขุดสระน้ำ หรือเป็นที่สาธารณะประจำหมู่บ้าน หรือเป็นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ก็อาจจะเป็นที่สาธารณะประโยชน์โดยสภาพการใช้ก็ได้ ตรงนี้ก็ต้องดูข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป สำหรับช่วงที่สาม หลัง พ.ศ. ๒๔๙๗ มีกฎหมายที่ดินบังคับใช้ การสงวนหลังปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ก็ต้องออกเป็นประกาศคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๐ (๔) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ประเด็นนี้ที่เห็นได้ชัดก็จะเป็นเรื่องของป่าชุมชน ป่าสาธารณะประโยชน์ ทั้งนี้การเป็นที่สาธารณะประโยชน์ถึงจะไม่มีการสงวนหวงห้ามด้วยกฎหมาย แต่ก็อาจจะเกิดขึ้นโดยสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น มีที่ว่างมีคนเข้าไปใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ หรือเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำกิจกรรมส่วนรวม ทุกคนรู้ว่าพื้นที่ตรงนี้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ ใครๆ ก็สามารถใช้ประโยชน์ได้ ก็เป็นที่สาธารณะประโยชน์โดยสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรืออาจเกิดขึ้นโดยสภาพธรรมชาติ เช่น หนอง สระน้ำต่างๆ หรืออาจเกิดขึ้นด้วยการอุทิศ ซึ่งเป็นการอุทิศโดยตรงและอุทิศโดยปริยาย สำหรับการอุทิศโดยตรง ยกตัวอย่างเช่น มีการจดทะเบียน ทำหนังสือยกให้ ส่วนการอุทิศปริยาย เช่น ได้มีที่ดินอยู่แปลงหนึ่งและทุกคนสามารถผ่านไปผ่านมาในที่ดินแปลงนี้ได้ ไม่เจาะจงว่าใครจะเดินก็ได้ ถ้าผ่านไปผ่านมาเป็นเวลานานๆ จนเข้าใจว่าพื้นที่นั้นเป็นทางสาธารณะประโยชน์ นั่นก็เป็นการอุทิศโดยปริยาย แต่ถามว่านานเท่าไร ไม่มีกำหนด แต่ถ้าอนุโลมเป็นเรื่องของการครอบครองปรปักษ์ก็ใช้หลัก ๑๐ ปี ในการพิจารณาตรงนี้จะมีความวินิจฉัยของศาลฎีกาไว้หลายเรื่อง (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑๕๔๒/๒๕๒๕, ๑๕๔๘-๑๕๔๙/๒๕๒๙, ๓๖๔๗/๒๕๒๙, ๑๕๔๘/๒๕๓๗, ๒๕๒๖/๒๕๕๐) เมื่อเป็นที่สาธารณะแล้วผลจะเป็นอย่างไร คือ ไม่สามารถโอนได้ การโอนจะต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกา หรือพระราชบัญญัติเท่านั้น ห้ามยกเรื่องอายุความขึ้นต่อสู้กับรัฐ ก็จะมีหลายกรณีที่อ้างว่าอยู่อาศัยมานาน และอ้างว่าตนครอบครองเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตรงนี้จะอ้างขึ้นต่อสู้กับรัฐไม่ได้ (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๓๓๐๑-๓๓๓๑/๒๕๑๖) ไม่อยู่ในข่ายบังคับคดี เมื่อเป็นที่สาธารณะประโยชน์แล้วก็เป็นเรื่องไป จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพ ตรงนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๔๒๘/๑๑ คำพิพากษาจะพูดเรื่องของ

คลองสาธารณะ เดิมมีสภาพเป็นคลองต่อมาต้นเขินจนพื้นดินเป็นพื้นระดับเดียวกับพื้นดิน โหนดที่ดินแปลงที่ติดกันก็เลยเข้าไปครอบครองทำประโยชน์ในส่วนที่เป็นคลอง ซึ่งก็มีการฟ้องร้องกันศาลพิพากษาว่า การเป็นคลองสาธารณะจะมีสภาพเป็นคลองสาธารณะ จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพให้พื้นสภาพการเป็นคลอง สำหรับเรื่องทะเบียนที่สาธารณประโยชน์นั้น ซึ่งมีความสำคัญมาก ฉะนั้นในแต่ละพื้นที่จึงควรที่จะเก็บทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ไว้ให้ติดโดยสามารถใช้เป็นเอกสารราชการ และอ้างเป็นพยานหลักฐานได้ ลองไปดูในมาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน วรรคสอง บัญญัติว่า “ที่ดินที่ยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้ถือตามเอกสารราชการ นั้นก็คือ ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์นั่นเอง” ยกตัวอย่าง มีกรณีหนึ่งที่สาธารณประโยชน์ตอนอย่างแย้ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน โดยมีการฟ้องร้องกัน กรณีพิพาทระหว่างผู้ที่ครอบครองกับส่วนราชการ มีการอ้างทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ในชั้นศาล ศาลจะรับฟังทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ว่ามีการสงวนหวงห้ามไว้จริง และพิพากษาให้ส่วนราชการชนะคดี

การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เป็นการดำเนินการตามมาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และระเบียบกรมที่ดินว่าด้วยการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง พ.ศ. ๒๕๑๗ หากมีผู้คัดค้านก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ คือ ดูว่าคนที่คัดค้านมีหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินหรือไม่ ถ้าไม่มีให้ฟ้องศาล ภายใน ๖๐ วัน แต่ถ้ามีก็ต้องมาตรวจสอบว่าหลักฐานนี้ออกโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ การออกกับการตรวจสอบจะต่างกัน ถ้ายังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงอยู่เลยจะเป็นเรื่องของการออก แต่ถ้ามีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงอยู่แล้วจะเป็นเรื่องของการตรวจสอบ ซึ่งการตรวจสอบจะใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ ไม่ได้ เพราะกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ เป็นเรื่องเฉพาะการออก น.ส.ล. เท่านั้น หากมีราษฎรคัดค้านก็ต้องเป็นการดำเนินการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของเอกสารและไปดำเนินการทางศาลต่อไป กรณีในการรังวัดออก น.ส.ล. แล้ว ผู้มีหน้าที่ดูแลไม่สามารถรังวัดชี้แนวเขตได้นั้น ในทางปฏิบัติควรจะมีการแต่งตั้งกรรมการเข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อหาแนวเขตโดยพิจารณาจากพยานเอกสาร คือ เอกสารที่อยู่ในมือ เช่น น.ส.ล. ทะเบียน ระวังแผนที่ แผนที่

ภูมิประเทศ ภาพถ่ายทางอากาศ โฉนดที่ดินแปลงข้างเคียงที่ออกโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งระบุจุดที่สาธารณประโยชน์ และเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ในสารบบ ยกตัวอย่าง ข้างเคียงเป็นโฉนดที่ดินสมัย ร.ศ. และแจ้งจุดที่สาธารณะ เราอาจจะยึดโฉนดที่ดินฉบับนั้นเป็นขอบเขตของที่สาธารณประโยชน์ได้ แล้วหาแปลงรอบๆ ต่อไป หรือกรณีทะเบียนระบุจุดที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทาง หรือเป็นหนองน้ำ หรือ ลำราง ในกรณีนี้ให้ยึดตามขอบเขตตามธรรมชาตินั้น รวมถึงการสอบสวนพยานบุคคล ผู้ปกครองท้องที่ในอดีต ปัจจุบัน ผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบประวัติความเป็นมาการใช้ประโยชน์ ขอบเขตเนื้อที่ เป็นต้น รวมทั้งการออกไปตรวจสอบสภาพที่ดินเพื่อเป็นข้อมูลทางกายภาพด้วย

ในการดำเนินการกับผู้บุกรุกจะมี ๒ แนวทาง คือใช้หลักนิติศาสตร์ กับหลักรัฐศาสตร์ วิธีการดำเนินคดี สมมติว่า กรณีที่ อบต. หรือนายอำเภอ มาปรึกษาว่า จะดำเนินการกับผู้บุกรุกจะต้องดำเนินการอย่างไร เราจะแนะนำให้เขาไปแจ้งความดำเนินคดีเลยได้หรือไม่ จะต้องดูว่าที่เขาบุกรุกเป็นที่สาธารณประโยชน์จริงหรือไม่ ประเด็นแรก ดูว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์จริงหรือไม่ มีพยานหลักฐานอะไรที่แสดงว่าตรงนั้นเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่เขาบุกรุกก่อน และเมื่อบุกรุกแล้วก็ต้องดูว่าบุกรุกนานหรือยัง ถ้ามีการบุกรุกก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๕ คือประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๙๖ ใช้บังคับ ฐานความผิดจะเป็นไปตามมาตรา ๙ กับมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งทางอำเภอจะต้องมีการแจ้งและออกคำสั่งให้ผู้บุกรุกออกไปก่อน ถ้าไม่ดำเนินการตามกระบวนการเมื่อมีการฟ้องศาล ศาลจะถือว่าทางราชการยังดำเนินการไม่ครบถ้วนก็จะยกฟ้อง แต่ถ้าเป็นการครอบครองหลังปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จะเป็นความผิดตามมาตรา ๙ กับมาตรา ๑๐๘ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินในการอ้างฐานความผิด ซึ่งถ้าอ้างผิดศาลจะยกฟ้องเช่นกัน (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๓๐๑๗/๒๕๒๔) แต่ในการดำเนินการตามกรณีหลังไม่ต้องแจ้งให้ผู้บุกรุกออกจากที่ดินก่อน แต่ในทางปฏิบัติก็อาจจะแจ้งด้วยก็ได้ไม่บังคับ เรื่องต่อมาเรื่องการพิสูจน์สิทธิ คือ มีการอ้างว่าอยู่อาศัยมาก่อนเป็นที่ดินของรัฐ วิธีการอ้างเช่นนี้ใครๆ ก็อ้างได้ แต่เราจะดูจากอะไรมีหลักฐานอะไรว่าอยู่มาก่อน ยกตัวอย่าง ในกรณีที่ทางห้ามของทหาร จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งอ้างว่าได้อยู่อาศัยมาก่อนการหวงห้าม ถ้าอยู่มาก่อนก็ไม่ใช่ที่ราชพัสดุ

ในกระบวนการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) จะใช้วิธีการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งจะดูว่ามีร่องรอยการทำประโยชน์หรือเปล่า โดยเอาภาพถ่ายอากาศที่ถ่ายไว้ครั้งแรกประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๕ หลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิ คือ (๑) ดูว่ามีเอกสารที่ทางราชการทำขึ้นหรือลงวันที่ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐหรือไม่ เช่น โฉนด, น.ส.๓, น.ส.๓ ก ใบหยียบย่ำ เป็นต้น มีคำถามว่า ส.ค.๑ เป็นเอกสารราชการหรือไม่ เอกสาร ส.ค.๑ ไม่ใช่เอกสารราชการ ซึ่งจะได้รับสิทธิตาม (๑) จะต้องเข้าสู่กระบวนการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศก่อน ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๘๕/๒๕๐๗ เคยวินิจฉัยว่า ส.ค.๑ ไม่เป็นเอกสารทางราชการ แม้ว่าทางกำนันผู้ใหญ่บ้านจะไปเซ็นรับรองก็ตาม หรือ (๒) เอกสารนั้นลงวันที่หลังการเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก่อนประมวลกฎหมายที่ดิน แต่มีข้อความว่าได้มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ก็สามารถใช้เป็นเอกสารราชการในการพิสูจน์สิทธิได้ สำหรับ ส.ค.๑ จะเข้า (๓) เป็นพยานหลักฐานอื่น ที่แสดงว่าครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งกรณีจะต้องมีการอ่านแปลภาพถ่ายประกอบด้วย และถ้าจะอ่านแปลภาพถ่ายในการพิสูจน์สิทธิจะส่งเรื่องมาให้ กบร. อ่านนั้น จะต้องเข้าอนุกรรมการ กบร. ของจังหวัดก่อน จึงจะส่งมาให้คณะกรรมการอ่านแปลภาพถ่ายฯ ของ กบร. ส่วนกลางเป็นผู้อ่าน

สรุปกรอบการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้น คือ เอาแผ่นดินมาเป็นตัวตั้ง ใช้แผนที่เป็นตัวแทนของแผ่นดิน การนำเสนอด้วยแผนที่จะเป็นสิ่งที่ง่าย สิ่งที่สำคัญ คือ เรื่องของฐานข้อมูล ในแต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดต้องรู้ว่าในที่ดินของตนที่รับผิดชอบมีที่สาธารณะประโยชน์อยู่กี่แปลง ออก น.ส.ล. กี่แปลง ยังไม่ออก น.ส.ล. กี่แปลง แต่ละแปลงทั้งที่มี น.ส.ล. หรือไม่มี น.ส.ล. มีการบุกรุกหรือไม่ ถ้ามีการบุกรุก มีจำนวนกี่ราย ซึ่งได้มีหนังสือเวียนไปให้แต่ละจังหวัดสำรวจเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูล เพื่อให้มีการบริหารจัดการในส่วนนี้ได้ ขณะนี้กรมที่ดินก็มีโครงการหนึ่งโดยการนำร่องการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่การใช้ประโยชน์ในที่ดินที่เป็นหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโดยนำร่องในพื้นที่จังหวัดแพร่ โดยให้ศูนย์ข้อมูลแผนที่และรูปแบบที่ดินแห่งชาติ (ศรช.) เอารูปแบบที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการออก น.ส.ล. แล้วหรือตกลงในรูปแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศและอ่านแปล ส่วนไหนที่เป็นหนองน้ำส่วน

ไหนเป็นพืชไร่ ส่วนไหนเป็นทำสวน ให้ใช้เป็นเนื้อที่โดยประมาณ ส่วนที่เป็นพืชไร่ ส่วนที่ทำสวน ส่วนที่ปลูกข้าว หรือเป็นหมู่บ้านส่วนนั้นคือเป็นส่วนที่มีการบุกรุก ส่วนที่เป็นป่า ส่วนที่เป็นหนองน้ำ ส่วนที่เป็นที่รกร้าง จะเป็นส่วนที่ไม่มีการบุกรุก ดังนั้นเราจะเห็นภาพว่าในที่สาธารณประโยชน์ ทั้งจังหวัดมีอยู่กี่แปลง มีบุกรุกกี่แปลง เนื้อที่เท่าไร บุกรุกมากหรือน้อย แปลงไหนไม่มีการบุกรุก แปลงที่มีการบุกรุกให้จังหวัดลงพิจารณาว่าจะสามารถจัดทำโครงการได้หรือไม่ แปลงไหนที่ไม่มีการบุกรุกก็จะให้จังหวัดไปดำเนินการแจ้งให้ผู้มีอำนาจดูแลรักษา ดำเนินการคุ้มครองดูแลรักษา สงวนหวงห้าม อนุรักษ์ไว้ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป เช่น ข้อมูลของจังหวัดแพร่ที่สำรวจจะมีที่บุกรุก ทั้งแปลง จำนวน ๑๓๐ แปลง จะมีบุกรุกบางส่วนแต่มีพื้นที่น้อย จำนวน ๓๔๖ แปลง และไม่มีผู้บุกรุก จำนวน ๑๒๔ แปลง ในส่วนนี้เราจะจัดเป็นกลุ่มแจ้งให้จังหวัดเอาไปบริหารจัดการในส่วนนี้ โดยในส่วนที่มีผู้บุกรุกทั้งแปลง หรือจำนวนมาก ให้พิจารณาว่า จะนำโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ในการแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ ส่วนแปลงที่ไม่มีผู้บุกรุก หรือบุกรุกน้อย ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันตามอำนาจหน้าที่ต่อไป นอกจากนั้น จะต้องขีดเขตที่เป็นเขตป่า เขต สปก. เพื่อให้รู้ว่าที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้อยู่ใน เขตป่า หรือ เขตสปก. หรือไม่ เพราะในการบริหารจัดการที่สาธารณประโยชน์คงจะต้องร่วมกันกับ สปก. และ หน่วยป่าไม้ในพื้นที่ ถ้าอยู่ในเขตป่า หรือ สปก. นี่เป็นตัวอย่างที่ทำนาร่อง ซึ่งถ้าได้ผลก็จะจัดทำในพื้นที่ทั่วประเทศ หลังจากนั้นมาดูว่าเกิดอะไรขึ้นกับแผ่นดินนั้นบ้าง เช่น การสอบสวนประวัติความเป็นมาว่า ที่ดินตรงนี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร เช่น ดูทะเบียนว่ามี การหวงห้ามไว้หรือไม่ เมื่อขณะที่มีการหวงห้ามสงวนไว้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ เนื้อที่เท่าไร ข้างเคียงติดกับใครบ้าง หรือถ้าเป็นโดยสภาพการใช้เนื้อที่เท่าไร ใช้ทำอะไรประโยชน์อะไร นอกจากนั้นถ้ามีการบุกรุกก็ต้องไป สอบสวนผู้บุกรุก ว่าเขามีหลักฐานอะไร อ้างสิทธิอย่างไร หลังจากนั้นก็กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา ถ้าขอบเขตไม่ชัดก็ทำขอบเขตให้ชัด คือ การออก น.ส.๓. ถ้าขีดเขตชัดแล้ว ส่วนที่มีปัญหาอยู่นอกเขตก็จบ เขาสามารถที่จะออกเอกสารสิทธิได้ ถ้าปรากฏว่าที่พิพาทเข้ามาอยู่ข้างใน ไม่ใช่ว่าจะออกโฉนดที่ดินไม่ได้ ก็ต้องมาดูว่าเขาอยู่ก่อนหรือหลังที่ดินของรัฐ ก็ต้องไปดูกระบวนการ พิสูจน์สิทธิที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นแล้วว่าอยู่มาก่อนหรือหลัง ถ้าตัดสินแล้วไม่พอใจว่าอยู่ก่อนหรือ

หลังก็เป็นกระบวนการทางการเมือง หรือใช้สิทธิทางศาล กระบวนการก็จะจบ แต่หากอยู่ข้างใน และอยู่หลังการเป็นที่ดินของรัฐจะทำอย่างไร ถ้าสรุปว่าอยู่หลังมีแนวทางอยู่ ๒ แนวทาง คือ ใช้หลักนิติศาสตร์กับหลักรัฐศาสตร์ หลักนิติศาสตร์ก็คือการดำเนินคดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทางผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลว่าจะใช้หลักไหน แต่ถ้ามีคนน้อยๆ เพิ่งมาบุกรุกใหม่ๆ ก็จะใช้หลักการดำเนินคดีใช้แนวทางนิติศาสตร์ แต่ถ้าอยู่มานานอยู่เยอะก็จะใช้หลักรัฐศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์มีอะไรบ้าง ถ้าที่ตรงนั้นเป็นเขต สปก. เราอาจส่งมอบให้ สปก. ไปดำเนินการออก สปก. ๔-๐๑ หรือส่งเรื่องให้ สปก. ดำเนินการ กรณีที่อยู่ข้างในอยู่เยอะและอยู่หลัง หรือถ้าต้องการถอนสภาพแล้วไปจัดหาประโยชน์ ปัจจุบันเราก็กจัดหาประโยชน์โดยการให้เข้าได้ แต่กระบวนการถอนสภาพค่อนข้างจะต้องใช้เวลา ยุ่งยาก หากเป็นเรื่องของการใช้ระเบียบคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นการให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวระยะเวลาสั้นๆ เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิต ถ้าไปอยู่อาศัยนานจะไม่เข้าข้อนี้ ที่สำคัญต้องอยู่มาก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ด้วยวิธีการให้เสนอนายอำเภอ เป็นผู้อนุญาตให้อยู่ชั่วคราว อีกแนวทางหนึ่งก็คือเรื่องของโฉนดชุมชน บางท่านเข้าใจว่าไม่มุ่งเรื่องของการมอบกรรมสิทธิ์ก็ให้อยู่เป็นชุมชน ซึ่งโฉนดชุมชนเป็นชื่อที่ใช้เรียกเฉยๆ ปัจจุบันมีการเสนอจะแก้เป็นสิทธิของชุมชนในการจัดการที่ดินของชุมชนแทนโฉนดชุมชน เพื่อกันความสับสน คือ การที่หน่วยงานต่างๆ เห็นว่ามีชุมชนเข้ามาอยู่ และต้องการอยู่ในรูปของชุมชน ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถบริหารจัดการชุมชนได้ก็ให้อยู่เป็นชุมชน แต่กันพื้นที่ส่วนนี้โดยอนุญาตให้ชุมชนใช้ประโยชน์ ใช้กฎหมายของแต่ละพื้นที่ เช่น ของกรมที่ดินในที่สาธารณะ ณ ปัจจุบันเราก็ใช้หลักการเรื่องของสัมปทาน เพราะว่าเขาอยากจะอยู่นานๆ เขาบอกว่าสิทธิชุมชนจะต้องเป็นสิทธิที่ยั่งยืน ซึ่งสัมปทานได้ถึง ๒๐ ปี ๕๐ ปี แต่ตอนนี้สัมปทานค่อนข้างยุ่งยาก ซึ่งตั้งแต่ดำเนินการมายังไม่สำเร็จเลยสักแปลง จึงจะมีการยกร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยขึ้นมา ฉบับหนึ่ง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับโฉนดชุมชนโดยเฉพาะ โดยจะมาเปลี่ยนในเรื่องของการให้สัมปทานมาเป็นในเรื่องของมาตรา ๙ คือ การให้อยู่ชั่วคราว แต่เขาบอกว่า ๕ ปี มันน้อยไปขอเป็น ๑๐ ปี ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณา ถ้านำเรื่องนี้มาใช้ ก็คงใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา

สุดท้ายก็มาจบที่การแก้ไขปัญหาโดยการจัดทำโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ซึ่งเป็นการจัดระเบียบการถือครองที่ดินโดยที่ดินนั้นสถานะก็ยังเป็นที่สาธารณประโยชน์อยู่ ในเงื่อนไขหลังใบอนุญาตก็จะมีว่า ถ้ารัฐต้องการใช้ประโยชน์ก็สามารถที่จะเรียกคืนได้ หลักเกณฑ์ที่สำคัญคือคนที่อยู่จะต้องยอมรับ ถ้าคนที่ไม่ยอมรับว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์ ก็จะต้องไปเข้าอีกช่องหนึ่ง คือ ช่องของการพิสูจน์สิทธิ ถ้าพิสูจน์แล้วไม่ยอมรับอีก ก็จะไปเข้าอีกช่องหนึ่งเรื่องของการใช้หลักนิติศาสตร์แล้ว คือต้องดำเนินคดี ที่สำคัญที่ดินตรงนั้นราษฎรจะต้องหมดความจำเป็นที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ถ้าราษฎรยังต้องการใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ ก็จะไม่เข้าหลักเกณฑ์ตรงนี้ ในการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินสาธารณประโยชน์ อาจจะใช้การดำเนินการโดยกำหนดพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่หนึ่ง เป็นพื้นที่อนุรักษ์ คือพื้นที่กันไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ส่วนที่เป็นถนน ส่วนที่เป็นสระน้ำประจำหมู่บ้าน ส่วนที่เป็นลานกีฬาประจำหมู่บ้าน หรือกันไว้เป็นพื้นที่ส่วนกลาง ส่วนที่ ๒ คือ ส่วนที่จัดให้ประชาชน ส่วนที่เราดำเนินการจัดในครั้งนี้ ส่วนที่ ๓ ส่วนที่กันไว้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ หลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ราษฎรที่อยู่จะต้องเป็นราษฎรที่เข้าทำประโยชน์อยู่จริง และอยู่นานแล้ว ที่สำคัญจะต้องเป็นคนจน ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีอยู่แล้วไม่เพียงพอ โดยจัดให้ครอบครัวละไม่เกิน ๑๕ ไร่ ออกหนังสืออนุญาตให้คราวละ ๕ ปี ที่สำคัญนโยบายนั้นนอกจากจัดที่ดินให้กับคนจนแล้ว ก็ยังไม่ประสงค์จะให้มีการโอนเปลี่ยนมือ เว้นแต่ทางมรดก คนที่ครอบครองต้องเป็นคนที่เข้าทำประโยชน์ด้วยตัวเองอย่างแท้จริง ตรงนี้เป็นดำเนินการตามโครงการ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ คือ สามารถระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐกับราษฎรที่มีมายาวนานได้ ถ้าจัดทำโครงการแล้วเสนอยุติเรื่องได้เลย ที่สาธารณประโยชน์จะมีแนวเขตที่ชัดเจนจะมีการออก น.ส.ล. คำถามคือ ถ้าไม่มีการจัดทำโครงการ อย่างที่มีการบุกรุกเป็น ๑๐๐ ไร่ ๒๐๐ ไร่ ๑,๐๐๐ ไร่ ไปออก น.ส.ล. เขายอมไหม ซึ่งเขาไม่ยอมหรอก เขาจะต้องคัดค้าน แต่ถ้าเราบอกเขาว่าที่เรามารังวัดนี้ เขาได้อะไร เช่น การจัดทำหนังสืออนุญาตในคราวเดียวกัน สิ่งที่เขาได้รับคือหนังสืออนุญาตการรับรองจากรัฐให้เขาอยู่ในที่ดินนั้นได้ ตรงนี้เป็นตอบแทนหัวใจให้เขาทำ ราษฎรที่ได้รับการจัดที่ดิน ก็จะมีเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตก็ดีขึ้นด้วย มีอยู่หลาย

พื้นที่ อย่างเช่น จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ จะมีหน่วยจัดที่ดินของกรมที่ดินเข้าไปพัฒนาให้ที่ดินตรงนั้นยังคงเป็นที่ดินของรัฐอยู่ ถ้ามองแนวทางในการแก้ไขปัญหา มองว่าถ้าเป็นที่สาธารณประโยชน์ อย่างไรก็ตามโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ก็เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และง่ายกว่าทุกแนวทางที่นำเสนอมา ในการชี้แจงกรณีการในหลายๆ คณะกรรมการ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ก็จะนำเสนอโครงการนี้เข้าไป คณะกรรมการก็เห็นด้วยและสามารถนำแนวทางนี้ไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้

การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เรื่อง โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)
ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗
โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น

ประเด็นปัญหาข้อสงสัย

ประเด็นปัญหาข้อสงสัย ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานและแนวคิด/
ความเห็นในการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหามีเกี่ยวข้องกับ
โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

๑. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อ ๑ - ควรจัดให้คนจนจริง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและควรจัดได้ทั้งแปลงเล็กและแปลงใหญ่

คำตอบ เห็นด้วย ควรจัดให้คนจนจริง ๆ ถ้าไม่จนก็ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์คุณสมบัติผู้ที่ได้รับการจัดที่ดิน แต่การจะพิจารณาว่าจนหรือไม่จนต้องดูข้อเท็จจริงหลาย ๆ อย่าง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ การที่จะดูรายได้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จ.ป.ฐ.) เพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถตอบโจทย์นี้ได้ หรือดูจากฐานข้อมูลทะเบียนที่ดินด้วยก็ได้ (ถ้ามี) ในทางปฏิบัติเราให้คนในพื้นที่รับรองโดยการทำประชาคม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการตรวจสอบโดยชุมชนนั้นเองว่า ผู้บุกรุกซึ่งได้ลงทะเบียนและผ่านการประชาคมของอำเภอแล้วนั้น ได้อยู่อาศัยทำกินในที่ดินสาธารณะประโยชน์ด้วยสาเหตุเพราะไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ไม่เพียงพอ ซึ่งในทางกลับกันหากความปรากฏว่าแม้จะไม่ได้ทำกินในที่ดินที่บุกรุก บุคคลนั้นก็ยังคงประกอบอาชีพอื่นเพื่อดำรงชีพอยู่ได้ กรณีที่ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับความช่วยเหลือ

๒. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี

ข้อ ๑ ไม่มีแบบฟอร์มคำขอต่อใบอนุญาต และคำขอสอบสวนข้อเท็จจริงในการต่อหนังสืออนุญาต รวมทั้งแบบฟอร์มในการขอรับสวมสิทธิกรณีตาย

คำตอบ เดิมไม่มี ขณะนี้อยู่ระหว่างออกแบบคำขอดังกล่าวใหม่ และจะได้นำไปไว้รวมอยู่ในคู่มือ พร้อมทั้งแก้ไขระเบียบใหม่ กำหนดแบบไว้ในท้ายระเบียบด้วย

๓. สำนักงานที่ดินจังหวัดบุรีรัมย์

ข้อ ๑ บุคลากรมีไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จทันตามกำหนดตามแผนงาน โครงการ เพราะเจ้าหน้าที่มีงานในหน้าที่รับผิดชอบตามภารกิจหลักอยู่แล้ว

คำตอบ โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน เป็นนโยบายทั้งของกรมที่ดินและกระทรวงมหาดไทยโดยได้ทำต่อเนื่องมาทุกปีและยังจะต้องทำต่อไป สุดท้ายจะกลายเป็นงานประจำ เนื่องจากเป็นงานต้องทำทุกปี เข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ในแต่ละสำนักงานนั้นมีการกิจต่างๆ ที่เป็นภารกิจหลักและภารกิจที่ทุกสำนัก/กอง สั่งการให้จังหวัดดำเนินการ แต่ตรงนี้ต้องถือเป็นภารกิจหลักของกรมที่ดิน และก็จะเป็ผลงานของสำนักงานที่ดินด้วย

ข้อ ๒ วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ เช่น การเขียนหนังสืออนุญาตฯ ต้องใช้เครื่องพิมพ์ขนาดใหญ่ (ใหญ่กว่าขนาด A๓) หากต้องเขียนหนังสืออนุญาตด้วยมือหรือพิมพ์ติดยั้งทำให้ใช้เวลานาน ในขณะที่เจ้าหน้าที่มีหน้าที่งานตามภารกิจอื่นอีกมาก

คำตอบ ในทางปฏิบัติของจังหวัดใช้วิธีพับครึ่งแล้วใช้เทปใสติดทั้งสองข้าง รีดให้เรียบแล้วสอดเข้าเครื่อง แต่อย่างไรก็ดีในโอกาสที่แก้ไขระเบียบจะได้พัฒนาเสนอให้แก้ไขแบบพิมพ์เพื่อสามารถพิมพ์ได้ เพื่อความรวดเร็วต่อไป

ข้อ ๓ ระเบียบปฏิบัติที่ขาดความชัดเจนทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานในพื้นที่ บางครั้งต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยที่ไม่มีระเบียบกฎหมายรองรับ

คำตอบ ขณะนี้อยู่ระหว่างพิจารณาแก้ไขระเบียบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อ ๔ หลักเกณฑ์คุณสมบัติผู้ได้รับอนุญาต (ให้รวมถึงผู้ครอบครองต่อเนื่องด้วยหรือไม่) หนังสืออนุญาตแบ่งแยกได้หรือไม่ เพราะเมื่อผู้ครอบครองเสียชีวิต ทายาทที่ครอบครองต่อเนื่องไม่ได้มีแค่คนเดียว การแก้ไขชื่อ – สกุล ในหนังสืออนุญาตให้ผู้ขอยื่นคำขอดำเนินการเช่นเดียวกับระเบียบงานทะเบียนหรือไม่ เช่น การออกใบแทน ฯลฯ

คำตอบ สิทธิทำกินอยู่อาศัยดังกล่าวเป็นสิทธิเฉพาะตัว เมื่อได้รับอนุญาตแล้วไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ เว้นแต่โดยทางมรดก ส่วนในการแบ่งแยกตามระเบียบยังไม่เปิดช่องให้มีการแบ่งแยกได้ แบ่งแยกได้ คงจะต้องมีการแก้ไขระเบียบให้ครอบคลุมต่อไป การแก้ไขชื่อ – สกุล ในหนังสืออนุญาตฯ สามารถดำเนินการได้เหมือนโฉนดที่ดิน สำหรับการออกใบแทนให้ถ่ายเอกสารแล้วให้เจ้าหน้าที่รับรองความถูกต้องแทน

ข้อ ๕ ส่วนราชการอื่นในท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ เพราะไม่เห็นความสำคัญของโครงการฯ และเข้าใจว่าเป็นโครงการและหน้าที่หลักของสำนักงานที่ดิน

คำตอบ ในการดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในจังหวัด ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสำนักงานที่ดินเป็นผู้ประสานงาน แต่ในทางปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย สำนักงานที่ดินจะเป็นผู้ขับเคลื่อนเอง โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่โครงการฯ จึงจะประสบผลสำเร็จ

ข้อ ๖ ช่างรังวัดที่ส่วนกลางจัดสรรมาให้ปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ ส่งงานให้จังหวัดล่าช้า/ไม่ครบถ้วน/หรือส่งงานที่มีข้อผิดพลาดต้องแก้ไขตรวจสอบ

คำตอบ ช่างรังวัดในส่วนกลาง ส่วนใหญ่ได้ออกงานสนามตามแผนงานรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงและย้ายรูปแปลงที่ดินของรัฐลงในระวางมาตรฐาน คงเหลือจำนวนไม่มาก และจะมีส่วนหนึ่งที่มีปัญหา หากจังหวัดจัดทำโครงการฯ ส่งกรมที่ดินตั้งแต่ต้นปีจะสามารถคัดเลือกช่างรังวัดที่มีประสิทธิภาพได้ อย่างไรก็ตามได้มีการติดตามเร่งรัดแก้ไขงานของช่างรังวัดตามโครงการอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๗ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน

คำตอบ ผลการดำเนินการตามโครงการดังกล่าวเป็นผลจากการทำงานด้วยความทุ่มเทของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาความดีความชอบเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเองควรที่จะพิจารณาความดีความชอบให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในลำดับต้นๆ

ข้อ ๘ กรมที่ดินควรส่งทีมงานส่วนกลางลงพื้นที่

คำตอบ เจ้าหน้าที่ส่วนกลางก็น้อยไม่แพ้กัน ถ้าจะส่งลงทุกจังหวัดคงเป็นไปได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องๆ ก็อาจขออนุมัติลงพื้นที่เป็นครั้งคราวได้ แต่อย่างไรก็ดี ในการประสานงานในพื้นที่ เช่น การจัดทำประชาคม การประสานงานกับหน่วยราชการอื่น คงไม่มีใครที่จะทำได้ดีเท่าคนที่อยู่ในพื้นที่ ถ้ามีปัญหาทุกระเบียบ สามารถปรึกษาหารือส่วนกลางได้ตลอดเวลา ส่วนการรังวัดสอบสวนนั้นเป็นหน้าที่ของช่างรังวัด ถ้าจังหวัดไหนช่างไม่พอก็สามารถขอช่างจากกรมที่ดินได้

ข้อ ๙ หนังสืออนุญาตควรขยายเวลา ๑๐ ปี

คำตอบ การพิจารณาอนุญาตยึดตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดระยะเวลาไว้ ๕ ปี โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

ข้อ ๑๐ ผู้เข้าร่วมครอบครองก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ตายก่อนทำประชาคม

คำตอบ ให้ผู้ที่ครอบครองต่อเนื่องที่เป็นทายาทขอสมรสสิทธิในการออกใบอนุญาตได้ แต่ต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วย

ข้อ ๑๑ เดิมบิดา มารดา ครอบครองก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ในวันรังวัดแบ่งแปลงต้องการจะแบ่งให้ลูกได้หรือไม่

คำตอบ สามารถดำเนินการได้ โดยแบ่งในวันรังวัด แต่ถ้าออกใบอนุญาตแล้วจะแบ่งแยกไม่ได้ เมื่อแบ่งแล้วก็ให้ลูกๆ ครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องไปได้ แต่ต้องไม่เกิน ๑๕ ไร่

ข้อ ๑๒ การเข้าทำประโยชน์เป็นตึกแถวค้าขายได้หรือไม่

คำตอบ เดิมเฉพาะที่ดินทำกิน ต่อมาแก้เป็นที่อยู่อาศัยด้วย การสร้างเป็นตึกแถวค้าขายต้องพิจารณาว่าเข้าครอบครองอยู่ก่อนไหม เป็นที่อยู่อาศัยหรือไม่ และสุดท้ายเป็นคนยากจนจริงหรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ก็ไม่สามารถอนุญาตได้ ต้องขึ้นกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ เช่น เดิมเป็นคนจน ต่อมาได้มีการประกอบอาชีพ ถูกไล่ต้อนรื้อร่ายภายหลัง ก็ต้องถือว่าเขามีสิทธิอยู่ก่อนแล้วก็ต้องให้สิทธิเขา เป็นต้น

ข้อ ๑๓ นายเอ ร้องคัดค้านการออกหนังสืออนุญาต โดยอ้างว่าผู้ขอ นายบี ยื่นเอกสารเท็จ นายเอ ผู้ร้อง ได้ครอบครองจากเจ้าของเดิมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่ผู้ขออนายบี ชื้อจากเจ้าของเดิมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ใครจะเป็นผู้ไล่เกลี้ย จะดำเนินการอย่างไร

คำตอบ มีคำวินิจฉัยศาลฎีกาที่ ๕๒๗๙/๒๕๔๒ ผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ สามารถอ้างสิทธิใช้ยับยบุคคลภายนอกที่มารอนสิทธิได้ แต่ไม่อาจอ้างสิทธิใช้ยันกับรัฐได้ กรณีเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน แยกเป็น ๒ กรณี

(๑) ถ้ายังไม่ออกหนังสืออนุญาต ช่างรังวัดเป็นผู้สอบสวนแล้วส่งเรื่องให้สำนักงานที่ดิน เพื่อส่งให้นายอำเภอ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาโดยตรง เรียกคู่กรณีสอบสวนไล่เกลี้ยตาม อำนาจหน้าที่ตกลงกันได้ออกไปตามนั้น ถ้าตกลงไม่ได้คงต้องไปใช้สิทธิทางศาลต่อไป กันพื้นที่ ส่วนนั้นไว้ก่อน

(๒) ถ้าออกหนังสืออนุญาตแล้ว เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา ได้แก่ นายอำเภอ/ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการสอบสวนไล่เกลี้ยตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ข้อ ๑๔ ระเบียบขาดความชัดเจน

คำตอบ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ มีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ครบ ๑๐ ปี ขณะยกร่างเป็นนโยบายเร่งด่วน อาจไม่ครอบคลุม อย่างไรก็ตามก็ดีขึ้นนี้ กรมที่ดินกำลังจะปรับปรุงแก้ไขระเบียบดังกล่าว หากมีข้อเสนอแนะจะให้ปรับแก้เพิ่มเติมข้อไหน สามารถแจ้งมาเพื่อเป็นข้อมูลได้ การดำเนินการเป็นการใช้หลักรัฐศาสตร์ควบคู่หลักนิติศาสตร์ ส่วนข้อกฎหมายคงจะต้องอ้างอิงมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นหลักในการอนุญาต

๔. สำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี

ข้อ ๑ กรณีมีผู้โต้แย้งสิทธิหรือคัดค้านแนวเขต กรณีที่ไม่ยอมรับจะต้องพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายเกิดข้อถกเถียงกันระหว่างอำเภอกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าใครเป็นผู้ดำเนินการและจะดำเนินการทางกฎหมายใด

คำตอบ ขอแยกเป็น ๒ กรณี

๑.๑ กรณีได้แย่งคัดค้านแนวเขตรอบนอกหรือคัดค้านสิทธิ ก็ดำเนินการเหมือนการรังวัดออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๓๗)

๑.๒ กรณีได้แย่งคัดค้านผังภายในโครงการ

๑.๒.๑ **ก่อนจัดที่ดิน** ช่างรังวัดเจรจาสอบสวนใกล้เคียง โดยดูจากหลักฐานสภาพพื้นที่ที่ครอบครอง โดยสอบสวนผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ช่างเคียงประกอบ ถ้าตกลงกันไม่ได้ ก็ให้เสนอผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาใกล้เคียง หากไม่พอใจก็ให้ใช้สิทธิทางศาล

๑.๒.๒ **หลังจัดที่ดิน** ทะเลาะกันภายหลัง ผู้มีอำนาจดูแลรักษาอาจขอความร่วมมือสำนักงานที่ดินทำการรังวัดตรวจสอบ โดยยึดหลักการแผนที่และให้ผู้มีอำนาจดูแลรักษา นายอำเภอ/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำการไกล่เกลี่ย หากไม่พอใจให้ไปใช้สิทธิทางศาล

ข้อ ๒ ไปดำเนินการแล้ว ผู้บุกรุกไม่ยอมรับ ไม่คัดค้านหรือโต้แย้ง แต่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าไปดำเนินการมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

คำตอบ บันทึกผู้ปกครองท้องที่กันไว้แล้วไม่ต้องเข้าดำเนินการ แต่เข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิ

ข้อ ๓ เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับอนุญาต ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๖.๓/ว ๓๔๕ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ข้อ ๒.๒ กำหนดไว้ว่า “มีความประสงค์ที่จะได้รับการจัดที่ดิน โดยจะต้องไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีแต่น้อยไม่เพียงพอ” ขอสอบถามว่า มีน้อยนั้นน้อยแค่ไหน จึงจะถือว่าน้อยควรจะต้องกำหนดไว้ในคุณสมบัติได้เลยหรือไม่ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาร้องเรียนในอนาคต

คำตอบ ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจำนวนเนื้อที่เท่าไร โดยต้องคำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของพื้นที่ สภาพครอบครัวประกอบ เช่น ครัวเรือนที่มีคนในครอบครัวจำนวนมากจะกำหนดให้เท่ากับครัวเรือนที่มีคนจำนวนน้อยก็คงไม่ได้

ข้อ ๔ กรณีหนังสืออนุญาตออกให้เป็นชื่อบุคคล ในระหว่างทำประโยชน์ที่ดินแปลงนั้นได้ถูกเวนคืนเป็นคลองชลประทานและสภาพกลายเป็นอ่างเก็บน้ำจะขอให้จัดที่ดินแปลงอื่นให้ใหม่ได้หรือไม่

คำตอบ ได้ค่าเวนคืนหรือไม่ ถ้าได้ถือว่าได้คำตอบแทนแล้ว แต่ถ้าไม่ได้ก็ต้องดูว่ามีพื้นที่ว่างหรือไม่ เนื่องจากพื้นที่ถูกกันออก ราษฎรก็สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ถือเป็นการสละพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ส่วนกลางก็ควรหาพื้นที่ส่วนกลางมาทดแทน

ข้อ ๕ ควรมีบทลงโทษโดยออกเป็น พ.ร.บ. หรือกฎหมายเฉพาะเรื่องนี้

คำตอบ ขณะนี้กำลังพิจารณาแก้ไขระเบียบให้มีความชัดเจน โดยมีการกำหนดบทลงโทษโดยการเพิกถอนสิทธิ เนื่องจากเป็นเพียงระเบียบเท่านั้น การที่จะกำหนดบทลงโทษมากกว่านี้ต้องออกเป็นกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องยาก

๕. สำนักงานที่ดินจังหวัดนครสวรรค์

ข้อ ๑ กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ ไม่แจ้งความประสงค์ขอต่ออายุใบอนุญาตฯ จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ กรณีไม่แจ้งต่ออายุภายในกำหนด ต้องมีเหตุผลว่าทำไมแจ้งมีเหตุผลอย่างไร แล้วนำเสนอพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๙ พิจารณาว่าควรผ่อนผันหรือไม่ อย่างไร ทางปฏิบัติควรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมคำขอต่ออายุใบอนุญาตฯ ยื่นต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดมอบหมายเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ แล้วเสนอดังคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ เมื่อยื่นคำขอแล้วก็สามารถทำประโยชน์ต่อไปได้ จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งเกี่ยวกับการต่ออายุฯ นั้น แต่หากไม่ยื่นคำขอฯ เลยถือว่าสละสิทธิให้เสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ พิจารณาเพิกถอนการอนุญาตต่อไป

ข้อ ๒ กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ ย้ายที่อยู่ไม่อยู่ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตฯ จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ผู้ขอย้ายไม่อยู่ ตามหลักเกณฑ์ผู้ขอต้องเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยด้วยตนเอง ภายในขอบเขตที่ได้รับอนุญาต กรณีไม่อยู่ ย้าย ผิดเงื่อนไขผู้ได้รับอนุญาตฯ เว้นแต่มีเหตุผล ทางปฏิบัติควรแต่งตั้งคณะกรรมการไปตรวจสอบว่า อยู่ในเงื่อนไขหรือไม่ มีการโอนเปลี่ยนมือหรือไม่ มีการทำประโยชน์หรือไม่ มีการบุกรุกเพิ่มเติมหรือไม่ เป็นต้น หากผิดเงื่อนไขก็เสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ เพิกถอนการอนุญาตต่อไป

ข้อ ๓ กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ เสียชีวิตและไม่มีทายาท จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ผู้ขออนุญาตฯ เสียชีวิตและไม่มีทายาท ถ้าทายาทไม่ยื่นคำขอใช้ประโยชน์ใน ๙๐ วัน ให้ถือว่าสละสิทธิ โดยเสนอคณะกรรมการฯ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เพิกถอนการอนุญาตต่อไป

ข้อ ๔ กรณีผู้ได้รับอนุญาตฯ เสียชีวิตก่อนรับใบอนุญาตฯ จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ตายก่อนรับหนังสืออนุญาตฯ ให้สิทธิทายาทโดยธรรม ยื่นขอสวมสิทธิใช้ประโยชน์ โดยต้องเข้าหลักเกณฑ์คุณสมบัติบุคคลเหมือนผู้ตาย

ข้อ ๕ กรณีออกใบอนุญาตฯ ไม่ตรงกับการครอบครอง จะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ออกหนังสืออนุญาตไม่ตรงกับการครอบครอง ทางปฏิบัติผู้ขอนำชี้แจง แต่ถ้าออกหนังสืออนุญาตไม่ตรงผิดแปลงต้องเพิกถอน ออกใหม่ แต่ถ้าผิดเล็กน้อย เช่น เนื้อที่ ช่อ – สกูล ให้เจ้าพนักงานแก้ไขเซ็นชื่อกำกับได้

ข้อ ๖ กรณีออกใบอนุญาตฯ คลุมทับผู้ครอบครองรายอื่นบางส่วน จะทำการรังวัดแบ่งแยกเพื่อออกหนังสืออนุญาตฉบับใหม่อีกแปลงได้หรือไม่ และมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ออกหนังสืออนุญาตทับซ้อน ปัจจุบันไม่มีระเบียบรังวัดแบ่งแยก แต่เคยมีกรณีพิพาทแนวเขตระหว่างราษฎรที่ได้รับอนุญาตด้วยตนเอง ให้รังวัดตรวจสอบตามหลักฐานแผนที่แล้วให้ผู้ดูแลรักษาใกล้เคียง

ข้อ ๗ การดำเนินการตามระเบียบฯ โดยเคร่งครัด อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้

คำตอบ เห็นด้วย เนื่องจากโครงการดังกล่าวมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยใช้หลักนิติศาสตร์และหลักรัฐศาสตร์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหา แต่การไม่ปฏิบัติตามระเบียบฯ ก็อาจเป็นปัญหาได้เหมือนกัน ขณะนี้กำลังดำเนินการปรับปรุงระเบียบฯ

๖. สำนักงานที่ดินจังหวัดนครราชสีมา

ข้อ ๑ ประเด็นปัญหาข้อสงสัยหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงาน

๑.๑ การคัดเลือกบุคคลเข้าโครงการฯ จะต้องตรวจสอบฐานข้อมูลทะเบียนที่ดินด้วยหรือไม่ ว่าเคยมีโฉนดที่ดิน/น.ส. ๓ ก. หรือใส่ข้อมูลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการสอบสวนก็เพียงพอ ประเด็นปัญหาก็คือมีราษฎรบางส่วนตามโครงการฯ มีที่ดินอื่นอยู่ด้วย หากตัดสินใจราษฎรส่วนนี้ออกไม่แจกหนังสืออนุญาตฯ ให้ เราก็ไล่เขาออกไม่ได้อยู่ดี และถ้ามีมากกว่าครึ่งจะดำเนินการอย่างไร

คำตอบ ขณะนี้ฐานข้อมูลเรายังไม่มีความพร้อมให้ตรวจสอบ จึงต้องใช้วิธีประชาคมให้ชุมชนรับรองกันเอง แต่ถ้าสำนักงานที่ดินใดที่มีความพร้อมก็สามารถใช้ฐานข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

๑.๒ ตามโครงการฯ เราไม่สามารถปรับผังอะไรได้เลย ต้องจัดที่ดินตามที่ทำประโยชน์ แต่ต้องไม่เกิน ๑๕ ไร่ ปัญหาก็คือ รูปแบบหรือผังที่ใช้ไม่เหมาะสมในการทำเกษตร การจัดการชลประทาน การจัดที่สาธารณะส่วนกลางไม่มี

คำตอบ เห็นด้วยในการที่จะกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตฯ ให้มีอำนาจในการจัดวางผังจัดรูปแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เหมาะสม รวมทั้งการจัดทำสาธารณูปโภค ถนน สระน้ำ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากราษฎรในพื้นที่ อาจกำหนดพื้นที่แยกเป็นพื้นที่จัดให้ราษฎรส่วนที่กันไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ และส่วนที่กันไว้เพื่อให้ส่วนราชการใช้ประโยชน์

ข้อ ๒ ตามที่ข้าพเจ้าได้เจอมานี้ เมื่อเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปในพื้นที่เพื่อตรวจสอบที่สาธารณประโยชน์ ราษฎรที่บุกรุกที่ดินที่สาธารณประโยชน์ไม่ให้ความร่วมมือ ส่วนมากได้บุกรุกจับจองที่ดินทำกินมาหลายปี ราษฎรบางส่วนได้บุกรุกที่ดินหรือจับจองแล้วก็ได้ไม่ทำประโยชน์อะไรไปทำมาหากินในต่างจังหวัด แต่อ้างเป็นเจ้าของที่ดิน

คำตอบ ก่อนเริ่มการดำเนินการโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน จะต้องจัดให้มีการประชาคมราษฎรในพื้นที่ โดยให้อำเภอ ผู้ปกครองท้องที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานที่ดินร่วมชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อจะทำให้ราษฎรเข้าใจยิ่งขึ้นและจะไม่ต่อต้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ ส่วนของราษฎรรายใดที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ ก็ให้กันไว้ และเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิตามหลักเกณฑ์ กปร.

ข้อ ๓ เมื่อได้ออกหนังสืออนุญาตฯ ให้ราษฎรแล้ว อายุหนังสืออนุญาตมีอายุ ๕ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วต้องต่ออายุหนังสืออนุญาตอีก ๕ ปี ส่วนมากราษฎรไม่เข้าใจปล่อยปละละเลยจนเลยกำหนดหนังสืออนุญาตฯ ราษฎรบางรายก็ตายไปบุตรหลานก็ไม่เข้าใจว่าจะทำอย่างไรต่อไป

คำตอบ การต่อหนังสืออนุญาตฯ ใกล้ถึงหมดอายุหนังสืออนุญาตฯ ภายใน ๙๐ วัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำบัญชีรายชื่อราษฎรที่ได้รับหนังสืออนุญาตฯ แล้วส่งไปให้องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ปกครองท้องที่ เพื่อแจ้งให้ราษฎรทราบว่าต้องต่ออายุหนังสืออนุญาตฯ ภายใน ๙๐ วัน หากราษฎรบางรายตายต้องชี้แจงให้ทราบว่าต้องให้ทายาทโดยธรรมเข้าสวมสิทธิแทน และต้องเตรียมหลักฐานอะไรบ้างเพื่อที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการได้สะดวกและเร็วขึ้น

ข้อ ๔ เมื่อได้มีการออกหนังสืออนุญาตฯ แล้ว จะต้องเสียค่าตอบแทนเป็นรายปี ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากราษฎรไม่เข้าใจที่จะต้องเสียค่าตอบแทนก็เลยปล่อยไว้หลายปี ทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็ไม่มีหนังสือแจ้งให้ราษฎรมาเสียค่าตอบแทน

คำตอบ การเสียค่าตอบแทนที่เป็นรายปีที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ที่มีโครงการอยู่นั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องแจ้งให้ผู้ปกครองท้องที่ หรือ

ทำบัญชีของราษฎรที่ครบกำหนดที่ต้องเสียค่าตอบแทนให้กับผู้ปกครองท้องที่ เพื่อที่จะแจ้งให้ราษฎรทราบต่อไป

๗. สำนักงานที่ดินจังหวัดตาก

ข้อ ๑ จังหวัดได้จัดทำโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ในแต่ละปีงบประมาณที่ผ่านมาเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันที่สาธารณประโยชน์ที่อยู่ในหลักเกณฑ์มีจำนวนน้อยหรือไม่มี และเป็นลักษณะแปลงเล็กๆ มีผู้บุกรุกน้อยราย ราษฎรในพื้นที่ไม่ยอมให้นำมาจัดทำโครงการฯ

คำตอบ เห็นด้วยที่จะให้ลดจำนวนเป้าหมาย ค่าตัวชี้วัดโครงการนี้ลงจากเดิม กรมที่ดินได้ชี้แจงประเด็นปัญหานี้ ให้ กพร. ทุกปี พร้อมชี้แจงเหตุผลว่าพื้นที่ดำเนินการลดลง แต่ กพร. ยังยืนยันตั้งเป้าหมาย จำนวน ๙,๑๐๐ แปลง โดยแนวทางในอนาคตต้องมีการนำฐานข้อมูลการบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ทุกจังหวัดแล้วให้ทุกจังหวัดจัดทำโครงการฯ เริ่มแปลงเล็กๆ ถ้าไม่ทำอย่างนี้ภาระก็จะตกหนักอยู่เพียงไม่กี่จังหวัด

ข้อ ๒ ไม่ได้รับความร่วมมือจากอำเภอท้องที่ในการจัดทำโครงการฯ หรือการตรวจหาพื้นที่ดำเนินการเท่าที่ควร

คำตอบ เดิมทำ MOU ร่วมกับกรมการปกครองแต่ครบกำหนดแล้ว ขณะนี้กำลังร่วมทำใหม่ โดยมีกรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาชุมชนด้วย ซึ่งอยู่ระหว่างแจ้งให้หน่วยงานต่างๆ ตรวจสอบและจะนัดลงนามใน MOU ต่อไป นอกจาก MOU แล้วยังมีการขอความร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ โดยในการประชุมกระทรวง ผ่านระบบ VDO Conference เพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำโครงการฯ แต่ทั้งนี้ความสำเร็จที่สำคัญก็คือการประสานงานขอความร่วมมือในพื้นที่ ต้องเริ่มจากเจ้าพนักงานที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ราษฎรในพื้นที่

ข้อ ๓ ราษฎรที่ได้รับมอบหนังสืออนุญาตฯ จากการจัดที่ดินแล้วนำที่ดินที่ได้รับการจัดที่ดินมาขายให้แก่บุคคลอื่น เมื่อครบกำหนดการอนุญาตผู้ซื้อมาขอรับสิทธิแทน

คำตอบ กรณีนี้ถือว่าผิดเงื่อนไขชัดเจน ถ้าข้อเท็จจริงชัดเจนก็ต้องพิจารณาเพิกถอนหนังสืออนุญาต โดยนำเสนอคณะกรรมการฯ นำมาจัดให้คนอื่นที่เหมาะสมหรือกันไว้เป็นพื้นที่ส่วนกลาง นโยบายไม่ต้องการให้ขาย โอน เปลี่ยน และให้ทำประโยชน์ด้วยตนเอง

ข้อ ๔ ควรให้กรมการปกครองหรือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในตัวชี้วัดการจัดทำโครงการฯ

คำตอบ เห็นด้วย เนื่องจากการดำเนินการในพื้นที่จะไม่ได้รับความร่วมมือจากนายอำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมองว่าเป็นผลงานของกรมที่ดิน แต่หากปรับให้หน่วยงานดังกล่าวเป็นเจ้าภาพร่วมด้วยก็จะเป็นการดี แต่ทาง กพร. เห็นว่าควรที่จะกำหนดตัวชี้วัด โครงการดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดของจังหวัดและให้ร่วมกันดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. สำนักงานที่ดินจังหวัดตราด

ข้อ ๑ ในกรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่ความตาย และทายาทของผู้รับอนุญาตประสงค์ขอรับการอนุญาตต่อ ไม่มีขั้นตอน วิธีการดำเนินการที่ชัดเจน

คำตอบ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ กำหนดกรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม ให้ทายาทโดยธรรมของผู้รับอนุญาตมีสิทธิแจ้งความประสงค์ขอใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ภายในกำหนด ๙๐ วัน นับแต่ผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม และหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๓๔๙ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ซ้อมความเข้าใจกรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรมว่า ผู้รับอนุญาตจะโอนสิทธิให้แก่ผู้อื่นไม่ได้ เนื่องจากเป็นสิทธิเฉพาะตัว เพียงแต่กำหนดให้ทายาทโดยธรรมของผู้รับอนุญาตมีสิทธิขอให้ที่ดินนั้นก่อนบุคคลอื่นเท่านั้น อย่างไรก็ตามขณะนี้กรมที่ดินกำลังจัดทำคู่มือปฏิบัติงานตาม

โครงการดังกล่าวจะได้กำหนดแบบคำขอสวมสิทธิ กรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม รวมทั้งแบบสอบสวนไว้ด้วย

ข้อ ๒ ในกรณีของทายาทของผู้รับอนุญาตโต้แย้งกัน เพื่อแย่งสิทธิการเป็นผู้แจ้งความประสงค์ขอรับการอนุญาตต่อจากผู้รับอนุญาตที่ถึงแก่ความตาย วิธีการ หรือขั้นตอนการพิจารณาอย่างไร

คำตอบ ในการจัดที่ดินให้กับราษฎรนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัว เพียงใช้สิทธิทายาทโดยธรรมได้มีสิทธิขอให้ที่ดินนั้นก่อนเท่านั้น กรณีไม่สามารถนำมาตรา ๘๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาอนุโลมใช้บังคับได้ เมื่อมีข้อโต้แย้งควรให้นายอำเภอซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาใกล้เคียง หากตกลงกันได้ก็เป็นไปตามนั้น หากตกลงกันไม่ได้ก็ให้ไปใช้สิทธิทางศาล

ข้อ ๓ ในส่วนของการคัดเลือกบุคคลและคุณสมบัติของผู้รับอนุญาตฯ

๓.๑ เป็นผู้ยากจน จะสามารถตรวจสอบได้อย่างไร หรือมีหลักเกณฑ์ใด

๓.๒ ครอบครัวทำประโยชน์ในที่ดินสาธารณะดังกล่าวอย่างชัดเจนมาเป็นเวลานาน ผู้รับอนุญาตจะต้องอยู่มาแล้วเป็นเวลาเท่าใด จึงจะถือว่าอยู่มาเป็นเวลานาน เนื่องจากการประสานงานกับอำเภอท้องที่ มักจะเป็นบุคคลที่ย้ายเข้ามาอยู่ไม่นาน ดูได้จากการย้ายหรือเข้ามาอยู่ในทะเบียนบ้าน แต่อำเภอท้องที่ก็พิจารณาให้ผ่านหลักเกณฑ์ข้อนี้ได้

คำตอบ ๓.๑ กรณีผู้ยากจนได้กำหนดให้ใช้วิธีการประชาคมรับรองกันเอง

คำตอบ ๓.๒ ผู้ได้รับอนุญาตต้องครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖

ข้อ ๔ การจัดที่ดินซึ่งมีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ได้รับมาจากกรมป่าไม้ เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ) จะดำเนินการได้หรือไม่

คำตอบ การดำเนินการโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน ในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น กรมที่ดินได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑.๔/๒๖๘๓๓ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ตอบข้อหารือจังหวัดอุดรธานีว่า สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) แจ้งว่า ไม่ขัดข้องในการดำเนินการของกรมที่ดิน โดยไม่ต้องขอให้พระราชกฤษฎีกายกเลิกเขตปฏิรูปที่ดิน ในทางปฏิบัติ

๓๒ โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

จึงต้องมีหนังสือสอบถาม ส.ป.ก. ก่อนว่าอยู่ในเขตดำเนินการของ ส.ป.ก. หรือไม่ และจะขัดข้องหรือไม่ อย่างไร

ข้อ ๕ ถ้าแต่ละแปลงมีผู้บุกรุกจำนวนน้อยราย (ไม่ถึง ๕ ราย) หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแปลงใหญ่มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ ผู้บุกรุกไม่เกิน ๕ ไร่ จะคุ้มค่ากับงบประมาณที่จะจัดหรือไม่

คำตอบ โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์ ถึงแม้ผู้บุกรุกมีจำนวนน้อย แต่ถ้าสามารถนำโครงการดังกล่าวใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ ต้องถือว่าคุ้มค่าแล้ว

ประเด็นปัญหาข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดทำโครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

คำถามในที่ประชุม

ข้อ ๑ เดิมมี น.ส. ๓, น.ส. ๓ ก. อยู่ในพื้นที่ที่จัดทำโครงการฯ และยอมรับการดำเนินการตามโครงการจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ กรณีประเด็นปัญหาดังกล่าว กรมที่ดินได้เคยวางแนวทางปฏิบัติไว้ตามหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๗๑๘/ว ๒๙๕๒๘ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๐ ที่ดินแปลงเดียวจะมีเอกสารสำคัญสำหรับที่หลวง ๒ ประเภท ซ้อนกันอยู่ในคราวเดียวกันไม่ได้ จึงต้องดำเนินการเพิกถอนหลักฐานแสดงสิทธิในที่ดินที่ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อน แล้วจึงออกหนังสืออนุญาตให้ในทางปฏิบัติให้กันพื้นที่ดังกล่าวไว้แล้วเข้ากระบวนการเพิกถอน เสร็จแล้วจึงออกหนังสืออนุญาตให้ต่อไป โดยบันทึกเจ้าของที่ดินให้ยอมรับสถานะเป็นที่ดินของรัฐและยินยอมให้เพิกถอนเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าว

ภาคผนวก

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

พ.ศ. ๒๕๔๗

โดยที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภากำหนดนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศชาติ ๓ ปัญหา คือ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด และปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งคณะรัฐมนตรีในการประชุม เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๗ ได้เห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการอำนวยการและกำกับนโยบายการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน (กอ.ชดจ.) ที่ให้นำที่ดินของรัฐมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้เห็นชอบให้กรมที่ดินนำที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภทที่ทำเลเลี้ยงสัตว์และที่ป่าช้าสาธารณประโยชน์ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน และมีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแล้วเป็นข้อมูลด้านอุปทานเพื่อนำไปดำเนินการตามนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติกระทรวงมหาดไทยจึงเห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“ที่ดินของรัฐ” หมายถึง ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ซึ่งพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และมีผู้เข้าครอบครองใช้ประโยชน์

“ผู้รับอนุญาต” หมายถึง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามระเบียบนี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการพิจารณาเพื่ออนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

ข้อ ๔ ให้อธิบดีกรมที่ดินรักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการ

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด

เป็นประธานกรรมการ

(๒) ปลัดจังหวัด

เป็นกรรมการ

(๓) ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๔) โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๕) ป่าไม้จังหวัด	เป็นกรรมการ
(๖) อุตสาหกรรมจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๗) เกษตรจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๘) พัฒนาการจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๙) ประมงจังหวัด	เป็นกรรมการ
(๑๐) ธนารักษ์พื้นที่	เป็นกรรมการ
(๑๑) หัวหน้าสำนักงานศิลปากรที่รับผิดชอบ
ในเขตจังหวัดพื้นที่	เป็นกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนหน่วยงานทหารในพื้นที่ที่ได้รับ
แต่งตั้งจากกองบัญชาการทหารสูงสุด	เป็นกรรมการ
(๑๓) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้า
ประจำกิ่งอำเภอ แห่งท้องที่ที่เกี่ยวข้อง	เป็นกรรมการ
(๑๔) ตัวแทนคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่
หรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
(๑๕) เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	เป็นกรรมการและเลขานุการ
- ข้อ ๖ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
- (๑) พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการอนุญาตให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

- (๒) พิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง เกี่ยวกับการอนุญาต
- (๓) พิจารณาข้อกำหนดหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการอนุญาต
- (๔) เชิญผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- (๕) พิจารณาในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันระเบียบนี้

ข้อ ๓ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าในการประชุมคราวใดประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการด้วยกันคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด ๒

การดำเนินการ

ข้อ ๘ เมื่อศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนอำเภอ/กิ่งอำเภอ (ศตจ.อ./กิ่ง อ.) มีความประสงค์ที่จะให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐต่อไป ให้ยื่นความประสงค์ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด โดยยื่นพร้อมแผนงาน โครงการ และแผนผังการแบ่งแปลง พร้อมรายชื่อของผู้ที่ได้รับการคัดเลือก

ข้อ ๕ เมื่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดได้รับเรื่องตามข้อ ๔ แล้ว ให้ดำเนินการสรุปเรื่องราวความเป็นมาทั้งหมดเสนอคณะกรรมการเพื่อประชุมพิจารณาการอนุญาตภายในสิบห้าวัน เมื่อคณะกรรมการมีมติอนุญาตแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเสนอเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกใบอนุญาตภายในเจ็ดวัน

หมวด ๓

หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตและการออกใบอนุญาต

ข้อ ๑๐ จำนวนเนื้อที่ที่อนุญาต ไม่เกินรอบคร้วละสิบห้าไร่ ระยะเวลาคราวละห้าปี ถ้าผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินเกิน ๑๕ ไร่ ให้ปรับลดส่วนที่เกินให้ผู้ขอใช้ประโยชน์รายอื่นต่อไป

ข้อ ๑๑ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรอนุญาต ให้ออกใบอนุญาตตามแบบท้ายระเบียบนี้ และให้ผู้รับอนุญาตลงชื่อรับทราบและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้หลังใบอนุญาต หากผู้รับอนุญาตไม่มารับใบอนุญาตภายในเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดโดยไม่มีเหตุอันควร ให้ถือว่าสละสิทธิการใช้ที่ดินนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณายกเลิกการอนุญาต แล้วให้คณะกรรมการนำที่ดินแปลงดังกล่าวมาดำเนินการตามนัยข้อ ๕

หมวด ๔

การขอต่ออายุใบอนุญาต

ข้อ ๑๒ ผู้รับอนุญาตประสงค์จะขอต่อใบอนุญาต ให้แจ้งความประสงค์ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นควรผ่อนผัน

ข้อ ๑๓ เมื่อได้รับเรื่องตามข้อ ๑๒ แล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ในที่ดินของผู้ขอ ต่อใบอนุญาตว่า ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือไม่ อย่างไร และพิจารณาว่า สมควรต่อใบอนุญาตหรือไม่ ด้วยเหตุผลประการใด แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาต่อไป

หมวด ๕

ค่าตอบแทน

ข้อ ๑๔ ผู้รับอนุญาตจะต้องเสียค่าตอบแทนโดยอนุโลมตามนัยมาตรา ๕ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ตามวิธีการและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติจังหวัด แต่ต้องไม่เกินอัตราตามบัญชีท้ายประมวลกฎหมายที่ดิน

หมวด ๖

การยกเลิกและเพิกถอนใบอนุญาต

ข้อ ๑๕ ผู้รับอนุญาตจะโอนสิทธิให้ผู้อื่นไม่ได้

กรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม ให้ทายาทโดยธรรมของผู้รับอนุญาตมีสิทธิแจ้ง ความประสงค์ขอใช้ประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นการชั่วคราว ภายในกำหนด เก้าสิบวันนับแต่ผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม หากไม่แจ้งความประสงค์ภายในกำหนดโดยไม่มี เหตุอันควร ให้ถือว่าสละสิทธิ และคณะกรรมการสามารถดำเนินการตามนัยข้อ ๕

หน้า ๕

เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๑๐๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๒๔ กันยายน ๒๕๔๗

ข้อ ๑๖ กรณีผู้รับอนุญาตไม่มีความประสงค์จะใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เรียกคืนใบอนุญาตและเสนอต่อคณะกรรมการสามารถดำเนินการตามนัยข้อ ๕

ข้อ ๑๗ เมื่อความปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต หรือคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือขาดคุณสมบัติที่กำหนด ให้นำกรณีดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเพิกถอนการอนุญาตทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน แล้วแต่จะเห็นสมควร

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๗

โกสิน พลกุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หนังสืออนุญาต

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจน
เลขที่...../.....

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่..... ที่ดินเลขที่.....
ตำบล..... ระบุว่าหมายเลข.....
อำเภอ..... จังหวัด.....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับแต่งตั้ง
จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อนุญาตให้..... เลขประจำตัวประชาชน.....
□-□□□□-□□□□□-□□-□

อายุ.....ปี สัญชาติ ไทย มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....ทำประโยชน์และอยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะประโยชน์
ชื่อ “.....” หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....มีกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.
จนถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.โดยเสียค่าตอบแทนให้แก่รัฐตามมาตรา ๔ ทวิ
แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มีอาณาเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	จด.....	ยาวประมาณ.....	เมตร
ทิศตะวันออก	จด.....	ยาวประมาณ.....	เมตร
ทิศใต้	จด.....	ยาวประมาณ.....	เมตร
ทิศตะวันตก	จด.....	ยาวประมาณ.....	เมตร
จำนวนเนื้อที่ประมาณ.....	ไร่.....	งาน.....	ตารางวา

ผู้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุหลังหนังสืออนุญาต และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการ
กำหนดทุกประการ หากฝ่าฝืนอาจถูกเพิกถอนการอนุญาตได้

ลงชื่อ.....ผู้อนุญาต
(.....)

ผู้ว่าราชการจังหวัด
พนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเลขแบบพิมพ์

รูปแผนที่

มาตราส่วนในระหว่าง ๑ :

มาตราส่วน ๑ :

.....ผู้เขียนแผนที่

.....ผู้ทําแผนที่

.....ผู้ตรวจแผนที่

เงื่อนไขการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน
ตามหนังสืออนุญาตเลขที่...../.....

ข้อ ๑ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออนุญาต เว้นแต่มีเหตุอันควรซึ่งคณะกรรมการเห็นชอบ

ข้อ ๒ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยด้วยตนเอง จะให้ผู้อื่นเข้าทำประโยชน์แทนหรือโอนสิทธิใด ๆ ให้กับผู้อื่นไม่ได้

ข้อ ๓ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์ภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ข้อ ๔ ผู้รับอนุญาตต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการทำประโยชน์ของคนกระต๊อบกระเทือนหรือรบกวนบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการและของเอกชน เช่น โบราณสถาน วัตถุโบราณ สำนักสงฆ์ ที่ประกอบศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน ฯลฯ

ข้อ ๕ การทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตนั้น หากผู้รับอนุญาตพบแร่ ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุโบราณ หรือทรัพยากรอันควรอนุรักษ์ เป็นต้น ให้หยุดการทำประโยชน์ไว้และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยด่วน

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือกรณีทางราชการจะต้องเรียกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตคืน ผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามทันที และพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจถอนการอนุญาตในที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนได้

ข้อ ๗ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือผู้แทน เข้าไปตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ผู้รับอนุญาตต้องอำนวยความสะดวกและยินยอมให้บุคคลดังกล่าวเข้าตรวจสอบได้ตามอำนาจหน้าที่

ข้อ ๘ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินการใด ๆ ของผู้รับอนุญาต ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้รับอนุญาตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายทุกประการ โดยไม่ตัดสิทธิพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะเพิกถอนหนังสืออนุญาต

ข้อ ๙ ถ้าผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขไม่ว่าข้อหนึ่งข้อใด พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจถอนการอนุญาตในที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วน

ข้อ ๑๐ ก่อนหนังสืออนุญาตสิ้นสุดเก้าสิบวัน ผู้รับอนุญาตต้องยื่นคำขอต่อหนังสืออนุญาต หากยื่นคำขอต่อแล้ว ผู้ขอสามารถที่จะอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ในที่ดินได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งเกี่ยวกับการขอต่ออายุหนังสืออนุญาตนั้น

ข้อ ๑๑ ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งไม่ต่ออายุหนังสืออนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตนั้น

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมใด ๆ ในการอนุญาตได้เพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินของรัฐ หากผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามอาจถูกเพิกถอนหนังสืออนุญาตได้

ลงชื่อผู้รับอนุญาต

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๑๕ ๒๕๕๘

กรมที่ดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารบี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘

เรื่อง การหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอนและการต่ออายุใบอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ตาม
ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๗

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๓๔๙ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ตัวอย่างที่ ๑ กรณีการหมายเหตุการต่ออายุใบอนุญาต
๒. ตัวอย่างที่ ๒ กรณีการหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอนหนังสืออนุญาต (ทั้งฉบับ)
๓. ตัวอย่างที่ ๓ กรณีการหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอนหนังสืออนุญาต (บางส่วน)

ตามที่ได้แจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้
ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๗ ปรากฏว่า บางจังหวัดมีปัญหาข้อขัดข้องในประเด็นการ
ต่ออายุใบอนุญาต และค่าใช้จ่ายในการออกใบอนุญาตฉบับใหม่ ซึ่งแต่ละจังหวัดไม่ได้ตั้งงบประมาณในส่วนนี้ไว้
ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งเป็นการประหยัด
งบประมาณ จึงขอชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการต่ออายุใบอนุญาต การหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอน
ใบอนุญาต เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑. กรณีการต่ออายุใบอนุญาต เมื่อดำเนินการตามข้อ ๑๓ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๗ ครบถ้วน ให้สรุปเรื่องราวเสนอ
ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
เพื่อพิจารณาการต่ออายุใบอนุญาต สำหรับการจดแจ้งและการหมายเหตุให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับ
มอบหมายเป็นผู้จดแจ้งการต่ออายุใบอนุญาตทั้งต้นฉบับและฉบับผู้รับอนุญาต (ด้านหลังของเงื่อนไข
การอนุญาต) โดยมีข้อความดังนี้ “ที่ดินแปลงนี้ได้รับอนุญาตให้ ต่ออายุการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ
ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ครั้งที่ ... มีกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่.....จนถึงวันที่”
พร้อมทั้งลงนามพร้อมวันเดือนปีกำกับไว้ สำหรับบัญชีควบคุมการอนุญาต ในช่องหมายเหตุให้จดแจ้ง
การต่ออายุใบอนุญาต ครั้งที่ ... เมื่อวันที่ และให้ลงนามกำกับไว้ (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

/๒. กรณี...

๒. กรณีการหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอนหนังสืออนุญาต (ทั้งฉบับ) กรณีผู้รับอนุญาตถึงแก่กรรม หรือผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือขาดคุณสมบัติให้เจ้าหน้าที่สรุปเรื่องราวเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบ สำหรับวิธีการหมายเหตุ ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นผู้จัดแจ้งการยกเลิกหรือเพิกถอนด้วยวิธีขีดเส้นคู่ขนานลงด้านหน้าหนังสืออนุญาตทั้งต้นฉบับและฉบับผู้รับอนุญาต โดยบรรยายด้วยอักษรสีแดง ว่า “หนังสืออนุญาตฉบับนี้ถูกยกเลิกหรือเพิกถอนตามมติคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ลงวันที่.....” พร้อมทั้งลงนามและวันเดือนปีกำกับไว้สำหรับบัญชีควบคุมการอนุญาต ในช่องหมายเหตุให้จัดแจ้งการยกเลิกหรือเพิกถอนตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นโดยอนุโลม (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒)

กรณีการหมายเหตุการยกเลิกหรือเพิกถอนหนังสืออนุญาต (บางส่วน) กรณีผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เจ้าหน้าที่สรุปเรื่องราวเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อทราบ สำหรับวิธีการหมายเหตุ ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเป็นผู้จัดแจ้งการยกเลิกหรือเพิกถอนดังกล่าวด้านหน้าหนังสืออนุญาต โดยบรรยายด้วยอักษรสีแดง ว่า “หนังสืออนุญาตฉบับนี้ได้ยกเลิกหรือเพิกถอนบางส่วนตามมติคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ ลงวันที่” สำหรับการแก้ไขให้ชัดเจนส่วนที่ยกเลิกหรือเพิกถอน และแก้ไขรูปแบบที่ จำนวนเนื้อที่ ข้างเคียงและระยะทั้งต้นฉบับและฉบับผู้รับอนุญาตให้ถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งลงนามและวันเดือนปีกำกับไว้ สำหรับบัญชีควบคุมการอนุญาตในช่องหมายเหตุ ให้จัดแจ้งการยกเลิกหรือเพิกถอนบางส่วนตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นโดยอนุโลม (ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุวัฒน์ เมธีวิบูลวุฒิ)

อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๕๘๓๘

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๑๐๖

ตัวอย่างที่ ๑

“ที่ดินแปลงนี้ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ
ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ครั้งที่ มีกำหนด ๕ ปี
นับแต่วันที่..... จนถึงวันที่”

ลงชื่อ.....

พนักงานเจ้าหน้าที่

ลงวันที่

เงื่อนไขการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน

ตามหนังสืออนุญาตเลขที่ ๓๗. ๕ / ๒๕๕๑

ข้อ ๑ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์ที่ดินที่ได้รับอนุญาตภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออนุญาต เว้นแต่มีเหตุอันควรซึ่งคณะกรรมการเห็นชอบ

ข้อ ๒ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยด้วยตนเอง จะให้ผู้อื่นเข้าทำประโยชน์แทนหรือโอนสิทธิใดๆ ให้กับผู้อื่นไม่ได้

ข้อ ๓ ผู้รับอนุญาตต้องเข้าทำประโยชน์ภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ข้อ ๔ ผู้รับอนุญาตต้องระมัดระวังไม่ให้การทำประโยชน์ของตนกระทบกระเทือนหรือรบกวนบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการและของเอกชน เช่น โบราณสถาน วัตถุโบราณ สำนึกสงฆ์ ที่ประกอบศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน ฯลฯ

ข้อ ๕ การทำประโยชน์ที่ดินที่ได้รับอนุญาตนั้น หากผู้รับอนุญาตพบแร่ ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุโบราณ หรือทรัพยากรอันควรอนุรักษ์ เป็นต้น ให้หยุดการทำประโยชน์ไว้และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบโดยด่วน

ข้อ ๖ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือกรณีทางราชการจะต้องเรียกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตคืน ผู้รับอนุญาตต้องปฏิบัติตามพื้นที่ และพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจถอนการอนุญาตในที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนได้

ข้อ ๗ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือผู้แทน เข้าไปตรวจสอบพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต ผู้รับอนุญาตต้องอำนวยความสะดวกและยินยอมให้บุคคลดังกล่าวเข้าตรวจสอบได้ตามอำนาจหน้าที่

ข้อ ๘ หากมีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการดำเนินการใด ๆ ของผู้รับอนุญาต ไม่ว่ากรณีใดๆ ผู้รับอนุญาตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายทุกประการ โดยไม่ตัดสิทธิพนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะเพิกถอนหนังสืออนุญาต

ข้อ ๙ ถ้าผู้รับอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใด พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจถอนการอนุญาตในที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วน

ข้อ ๑๐ ก่อนทวงคืนสิทธิที่ดินกลับคืน ผู้รับอนุญาตต้องยื่นคำขอต่อหนังสืออนุญาต หากยื่นคำขอต่อแล้ว ผู้ขอสามารถที่จะอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ที่ดินได้จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งเกี่ยวกับการขอต่ออายุหนังสืออนุญาตนั้น

ข้อ ๑๑ ในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งไม่ต่ออายุหนังสืออนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตนั้น

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมใดๆ ในการอนุญาตได้เพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินของรัฐ หากผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามอาจถูกเพิกถอนหนังสืออนุญาตได้

ลงชื่อ อเนก วัฒนกุล ผู้รับอนุญาต

(.....)

- 1 ส.ค. ๒๕๕๑
วันที่ เดือน พ.ศ.

ตัวอย่างที่ ๒

เลขที่ ๒๖๕๕

ที่ดินเลขที่ ๒ /

ระวางหมายเลข ๕๖๔II๕๐๓๐

จังหวัด พะเยา

เลขประจำตัวประชาชน

• ୨ ୩ ୪ ୫ ୬ ୭ ୮ ୯ ୧୦ ୧୧ ୧୨

๑๑๒ หมู่ที่ ๑๓ ตำบล กวาง

ชนม์และอยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะประโยชน์

จำนวน ๓๗๗

เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐

สี่ค่าตอบ 4 ทนให้แก่รัชตามาตรา ๙ ทวี

11

1. 1994

ยาวประมาณ.....เมตร

ยาวประมาณ ๕๐.๕๑ เมตร

ยาวประมาณ ๑๓๑.๕๖ เมตร

ยาวประมาณ ๓๐.๕๕ เมตร

งาน บบ ตาราง

หนังสืออนุญาต และเงื่อนไขตามที่

อนุญาตได้

(นายอศุข พลประอินทร.....)

พนักงานเจ้าหน้าที่

A 10x10 grid of numbers from 0000 to 9999. A diagonal line is drawn from the top-left corner (0000) to the bottom-right corner (9999).

ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจน

เลขที่ พย ๒ / ๒๕๔๕

หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่...๓๗๓๐๘.....

ที่ดินเลขที่.....๒.....

ตำบล.....นาง

ระวางหมายเลข ๕๐๔๔ II ๕๐๓๐

อำเภอ.....

จังหวัด พะเยา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อนุญาตให้ นายสมหวัง ไซศิริประการ

เลขประจำตัวประชาชน

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12

อายุ ๔๓ ปี สัญชาติ ไทย มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้าน ห้วยไผ่ เลขที่ ๑๑๒ หมู่ที่ ๑๓ ตำบล ภูพาน

อำเภอ ภูซาง จังหวัด พะเยา

ทำประโยชน์และอยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะประโยชน์

ชื่อ "ภาษา และที่เลี้ยงสัตว์" หมู่ที่ ๕ ตำบล กษาง อำเภอ กษาง

จังหวัด พะเยา มีกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ เดือน ปี ๒๕๕๐

จนถึงวันที่ ๓๑ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการตามมติที่ประชุม

..... พ.ศ.โดยเสียค่าตอบแทนแก่รัฐตามมาตรา ๙ ทวิ
 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา

๒๐๖-๒๐๗

ทิศเหนือ จด ทางสาธารณประโยชน์ ยาวประมาณ ๑๑๐ เมตร

ทิศตะวันออก จด.....ยาวประมาณ.....เมตร

ทิศใต้ จด. ๑๒ ๑๓ ยาวประมาณ ๓๐๐ เมตร

ทิศตะวันตก จด ยาวประมาณ ๓๐.๕๕ เมตร

จำนวนเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ๑ งาน ๔๔ ตารางวา

.....

ผู้รับอนุญาตจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุหลังหนังสืออนุญาต และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดทุกประการ หากฝ่าฝืนอาจถูกเพิกถอนการอนุญาตได้

ลงชื่อ.....อภิลักษณ์ เกลาละอินทร์.....ผู้อนุญาต

(นายอดุลย์ ผลาประอินทร)

“หนังสืออนุญาตฉบับนี้ได้ยกเลิกหรือเพิกถอนบางส่วน

ตามมติคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ประชาชน

ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ลงวันที่.....”

ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา

พนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเลขแบบพิมพ์

ลงชื่อ.....

พนักงานเจ้าหน้าที่

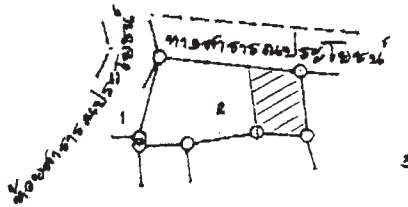
ลงวันที่

รูปแผนที่

ตัวอย่างที่ ๓

มาตราส่วนในระวาง ๑ : ๕๐๐๐

มาตราส่วน ๑ : ๕๐๐๐

14 13 12

ผู้เขียนแผนที่
ผู้ทำแผนที่
ผู้ตรวจแผนที่

แบบแจ้งความประสงค์ขอต่ออายุหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน

หนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายของกรมที่ดิน.....
เลขที่.....นายเลขนแปลงที่.....หนังสือสำคัญสำหรับที่ดินเลขที่.....
โฉนดที่ดินเลขที่.....

YRS

หมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล อำเภอ
จังหวัด

วันที่ เดือน พ.ศ.

..... 0-0000-00000-00-0

นาง ๖ เรือชาติ สัญชาติ ไทย วิชาชื่อ มาตราชื่อ
ที่อยูบ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด

เรื่องถึงความประสงค์คือได้พนักงานที่ขึ้นจังหวัด.....ด้วยความสัจจริงว่า

ข้อ ๑. ด้วยข้าพเจ้าเป็น □ มีได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของ

☐ ทายาทของมีเงิน ๔ บาท

ในคดีดังกล่าวข้างต้น มีความประสงค์แจ้งขอต่ออาัยุหนัรสิออญญาค - สอ.เจ้าพนักงานที่คินจันนัต ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๔ หรือ ๑๒ เนื่องจากหนังสืออนุญาต ฯ จะสิ้นอายุในวันที่ เดือน พ.ศ. และในการแจ้งความประสงค์ สอ.เจ้าพนักงานที่คินจันนัต ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้แจ้งความประสงค์ ☐ ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน

☐ ก่อนเป็นอาสาสมัครอยู่น้อยกว่า ๓๐ วัน/หลังเป็นอาสาสมัครอยู่ (ระบุเหตุผล)

ข้อ ๒. จึงขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพิจารณาความเป็นารให้เข้าทำเข้าตามความประสงค์ต่อไป และเมื่อมีความประสงค์ที่จะให้เจ้าพนักงานที่ดินพิจารณาให้เป็นหลักฐานและอย่างไร

545 222

5072 1942

5044

ความเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่

```
.....
.....
.....
```

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

บันทึกการตรวจสอบข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรม ผู้ขอต่อหนังสืออนุญาต

ที่ดิน

หนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน
เลขที่...../.....หมายเลขแปลงที่.....หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่.....
ชื่อที่ดินสาธารณประโยชน์.....

ที่ตั้ง

หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....

เขียนที่.....

วันที่.....

1. ชื่อ - สกุล.....เลขประจำตัวประชาชน.....
อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....
2. มีความประสงค์ขอรับโอนสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐของ.....
ตามหลักฐานหนังสืออนุญาตแปลงดังกล่าวข้างต้น ซึ่งถึงแก่กรรม เมื่อ.....
โดยเกี่ยวข้องเป็น.....ได้ครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องโดย.....
3. การปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุหลังหนังสืออนุญาตของผู้รับอนุญาต
(1) ผู้รับอนุญาตได้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออนุญาตหรือไม่.....
(2) ผู้รับอนุญาตได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยด้วยตนเองหรือไม่.....
(3) ผู้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์ภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตหรือไม่.....
(4) การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของผู้รับอนุญาตกระทบกระเทือนหรือรบกวนบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อ
ทรัพย์สินของทางราชการและของเอกชนหรือไม่ อย่างไร.....
(5) ในบริเวณที่ดินที่ได้รับอนุญาตนั้น ผู้รับอนุญาตพบแร่ ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุโบราณ หรือทรัพยากรอันควรอนุรักษ์หรือไม่.....
(6) การปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ของผู้รับอนุญาต.....
ขอรับรองว่า ถ้อยคำที่ไว้นี้เป็นความจริงทุกประการ จึงลงลายมือชื่อต่อเจ้าหน้าที่
ลงชื่อ.....ผู้ให้ถ้อยคำ/ผู้รับอนุญาต
ลงชื่อ.....ผู้ปกครองท้องที่
ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่/ผู้บันทึก

ความเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

แบบแจ้งความประสงค์ขอใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ
กรณี ผู้ได้รับอนุญาต ฯ ถึงแก่กรรม (สำหรับทายาทโดยธรรม)

ที่ดิน

หนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน
เลขที่...../.....หมายเลขแปลงที่.....หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่.....
ชื่อที่ดินสาธารณะประโยชน์.....

ที่ตั้ง

หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขประจำตัวประชาชน

ข้าพเจ้า.....-□□□□-□□□□□□-□□-□

อายุ.....ปี เชื้อชาติ..... สัญชาติ ไทย บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....

ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ขอแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด.....ด้วยความสัตย์จริงว่า

ข้อ ๑. ด้วยข้าพเจ้าเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ได้รับอนุญาต ฯ ในที่ดินแปลงดังกล่าวข้างต้น มีความ
ประสงค์แจ้งขอใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราว ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๕ เนื่องจากผู้ได้รับอนุญาต ฯ ถึงแก่กรรม
เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... และในการแจ้งความประสงค์ ต่อเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดในครั้งนี้

ข้าพเจ้าได้แจ้งความประสงค์

☐ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่ผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่กรรม

☐ ภายหลัง ๙๐ วัน นับแต่ผู้ได้รับอนุญาตถึงแก่กรรม (ระบุเหตุผล)

เนื่องจาก.....

.....

.....

ข้อ ๒. จึงขอให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพิจารณาดำเนินการให้แก่ข้าพเจ้าตามความประสงค์ต่อไป
และจะไม่มีความประสงค์ที่จะให้เจ้าหน้าที่ลงนามในฐานะพยานไว้เป็นหลักฐานแต่อย่างใด

ลงชื่อ.....ผู้แจ้งความประสงค์

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

ความเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

บันทึกการตรวจสอบข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีทายาทโดยธรรม

ที่ดิน

หนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐเป็นการชั่วคราวตามนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจน
เลขที่...../.....หมายเลขแปลงที่.....หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เลขที่.....
ชื่อที่ดินสาธารณะประโยชน์.....

ที่ตั้ง

หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....

เขียนที่.....
วันที่.....

1. ชื่อ - สกุล.....เลขประจำตัวประชาชน.....
อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....บิดาชื่อ.....มารดาชื่อ.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....

2. มีความประสงค์ขอรับโอนสิทธิ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐของ.....
ตามหลักฐานหนังสืออนุญาตแปลงดังกล่าวข้างต้น ซึ่งถึงแก่กรรม เมื่อ.....
โดยเกี่ยวข้องเป็น.....ได้ครอบครองทำประโยชน์ต่อเนื่องโดย.....

3. การปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุหลังหนังสืออนุญาตของผู้รับอนุญาต

(1) ผู้รับอนุญาตได้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับอนุญาตภายในหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับหนังสืออนุญาตหรือไม่

(2) ผู้รับอนุญาตได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยด้วยตนเองหรือไม่

(3) ผู้รับอนุญาตเข้าทำประโยชน์ภายในขอบเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตหรือไม่

(4) การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของผู้รับอนุญาตกระทบกระเทือนหรือรบกวนบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อ
ทรัพย์สินของทางราชการและของเอกชนหรือไม่ อย่างไร

(5) ในบริเวณที่ดินที่ได้รับอนุญาตนั้น ผู้รับอนุญาตพบแร่ ทรัพยากรป่าไม้ วัตถุโบราณ หรือทรัพยากรอันควรอนุรักษ์หรือไม่

(6) การปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆ ของผู้รับอนุญาต

ขอรับรองว่า ถ้อยคำที่ให้ไว้เป็นความจริงทุกประการ จึงลงลายมือชื่อต่อเจ้าหน้าที่

ลงชื่อ.....ผู้ให้ถ้อยคำ/ผู้รับอนุญาต

ลงชื่อ.....ผู้ปกครองท้องที่

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่/ผู้บันทึก

ความเห็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

คณะผู้จัดทำ

ชื่อหนังสือ เรื่อง โครงการจัดที่ดินของรัฐ จัดความยากจน (ฉบับปรับปรุง)

ที่ปรึกษา

๑. นายมานัส	ฉั่วสวัสดิ์	ผู้อำนวยการสำนักจัดการที่ดินของรัฐ
๒. นายชัยยศ	เหลื่องภัทรเชวง	ผู้อำนวยการกองฝึกอบรม

คณะผู้จัดทำ

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

๑. นายชัชวาล	สมจิตต์	ผู้อำนวยการส่วนคุ้มครองที่ดินของรัฐ
๒. นางสาวสมลักษณ์	เตียพิริยะกิจ	นักวิชาการที่ดินชำนาญการพิเศษ
๓. นายนพรัตน์	นพรัตน์ศิริ	นักวิชาการที่ดินชำนาญการ
๔. ว่าที่ร้อยตรี วัชร	มิตรธัญญา	นักวิชาการที่ดินชำนาญการ
๕. นายก้องกิตาการ	ประพันธ์บัณฑิต	นายช่างรังวัดชำนาญงาน

กองฝึกอบรม

๑. นายพินัย	คงคาเขตร	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการและพัฒนา การฝึกอบรม
๒. นางสาวพรอุษา	ประทุม	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้
๓. นางสาวพรทิพย์	รัตนพันธ์	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
๔. นายชัยอนันท์	ศิริรักษ์	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ
๕. นางสาวประภาพร	จินาวัลย์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ
๖. นายชัยชาญ	เจริญรักษ์	นักทรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ

พิมพ์ที่ : กองการพิมพ์ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย

ปีที่พิมพ์ : สิงหาคม ๒๕๕๗ จำนวน ๑,๔๐๐ เล่ม

